

2017. november
december

Roberto Alagna és Aleksandra Kurzak

Jancsi és Juliska
Porgy és Bess
A rajnai sellők

Leo Nucci
Fokanov Anatolij
Korniss Péter

SZÍNRE LÉP AZ ELEGANCIA.

AZ ELSŐ BMW 6-os GRAN TURISMO.

BMW Art&Culture

A BMW Magyarország az Opera stratégiai partnere.

BMW 630d Gran Turismo–BMW 640i xDrive Gran Turismo átlagfogyasztás:
4,6–5,3 – 7,7–8,2l/100 km. CO₂-kibocsátás: 129–139 – 177–187 g/km.

A vezetés élménye

Beköszöntő

Kedves Operalátogatók!

Hazajárok az Operába. A műfaj és a két ikonikus épület életem meghatározó részei: számtalan élmény és közös munka köt ide. Nemcsak korábbi rendezéseim, de a *Budapesti Tavasz Fesztivál* és a *CAFe Budapest Kortárs Művészeti Fesztivál* eseményeinek is rendszeres helyszíne mind az *Andrássy úti Ybl-palota*, mind az *Erkel Színház*. Otthon lenni valahol, újra meg újra visszavágnyi: intézményvezetőként is nagyon jól ismerem ezt az érzést. Öröm látni, ha egy művész boldog a Müpában, és szívesen tér vissza hozzánk a kiváló hangulat, az élmény és természetesen a közönség miatt. Számomra az Opera is pontosan ilyen hely, és most külön öröm, hogy mi láthatjuk vendégül az opera és a balett műfajának jeles művészeit. Egy társulat számára friss energiákat és nagy élményeket nyújt, ha új közegben próbálhatják ki magukat, ha új terekben új benyomások hatnak rájuk. Nem is volt tehát kérdés, hogy a meglévő szoros és inspiráló együttműködésünk keretében a Müpa játszóhelyet biztosít a Magyar Állami Operaház számára a felújítás időszakában. Volt nálunk tánc (*Klasszik 47°N19°E*), és lesz is (*LOL*), valamint zenedráma (*Otello*, *Az árnyék nélküli asszony*, *Turandot*), számtalan alkalommal az évadban. Büszke vagyok a közös programjainkra, és az együttműködés egyúttal arra is remek bizonyíték, hogy milyen hatalmas erő és potenciál van Budapest vezető kulturális intézményeinek összefogásában.

Káel Csaba
vezérigazgató, Müpa

Foto: Müpa, Csaba Szilvia

6

Fotó: Jean Baptiste Huang

14

30

36

40

68

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

OPERA
ZENEKAR

BUDAPESTI OPERA
KÓRUS

EIFFEL
MŰHELYHÁZ

3 **KEDVES OPERALÁTOGATÓK!**

Káel Csaba beköszöntője

6 **GYŰRŰS PÁR**

Aleksandra Kurzak és Roberto Alagna

10 **DUETT**

Interjú a Ring Estély sztárvendégeivel

13 **KINEVEZÉS**

Ókovács Szilveszter marad az Opera élén

14 **FELNŐTT TANULSÁGOK**

Jancsi és Juliska

16 **KÉT VILÁG KÖZT OTTHONTALANUL**

Porgy és Bess

18 **A HÍDON ÁT A SELLŐK KÖZÉ**

A rajnai sellők

20 **WAGNER IDOLJAI**

Koncertszerű előadások

22 **KÜLÖNLEGES ZENEI CSOKOR A MŰPÁBAN**

Otello, Az árnyék nélküli asszony, Turandot

24 **KAPCSOLÓDÁSOK**

Külföldi sztárok fellépése az Andrea Chénierben

28 **A DIÓTÖRŐ ELKÖLTÖZÖTT**

Interjú Solymosi Tamással

30 **KOREOGRÁFIA, NYITÁNY ÉS PEZSGŐ**

Újév az Erkelben

32 **„SOHA NEM LESZ BELŐLEM ROSZTROPOVICS!”**

Beszélgetés Leo Nuccival

34 **HARMADSZORRA IS NEMZETKÖZI MARTON ÉVA ÉNEKVERSENY**

Vokális erőpróba

36 **„SZERELMES LETTEM AZ OPERAHÁZBA”**

Interjú Fokanov Anatolijjal

40 **ADJON ISTEN JÓ ÉJSZAKÁT!**

In memoriam Kukely Júlia

42 **KÖZÉPEN**

Az Eiffel Műhelyház alapkövetétele

44 **133 ÉV BEDOBOZOLÁSA**

Költözik az Operaház

48 **AKIKTŐL MENNYDÖRÖG A SZÍNPAD**

Kulissza: a hangosítóknál jártunk

52 **AZ OPERA ŐSZI KIADVÁNYAI**

Archív

56 **IRÁNYVÁLTÁS**

Kárpát-Haza OperaTúra

58 **SIVATAGI KALAND**

Jordániai turné

60 **VÁLTOZATOK KERESZTEZŐDÉSÉBEN**

Bánk bán

62 **MOZART KICSOMAGOLVA**

Figaro 2.0

64 **A KIRÁLYNŐ VISSZATÉRT**

A hugenották

66 **NEVETŐ PERFEKCIÓ**

LOL

68 **MINDEN A BALETTEL KEZDŐDÖTT**

Operarajongó: Korniss Péter

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató

KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

dr. Turkovics Monika
marketing- és kommunikációs igazgató

SZERKESZTŐ:

Filip Viktória

ARCULAT:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

KORREKTOR:

Endreiné Szemők Ildikó

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

NYOMDA:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

CÍMLAPFOTÓ:

Kasia Paskuda

HIRDETÉSFELVÉTEL:

hirdetes@opera.hu

Megjelenik 20 000 példányban.

ISSN 1789-4093

SZERZŐK: Braun Anna | Filip Viktória | Jászay Tamás | Karczag Márton | Kozár Alexandra | László Ferenc | Molnár Kinga | Szabó Z. Levente | Szentgyörgyi Rita | Ur Máté
Várhegyi András | Verasztó Annamária | Zsiray-Rummer Zoltán

FOTÓ: Stefano Buldrini | Daniel Carretero | Csibi Szilvia | Ritter Doron | Emmer László | Éder Vera | Herman Péter | Jean Baptiste Huang | Mudra László | Nagy Attila | Kasia Paskuda
Pályi Zsófi | Rákossy Péter | Roberto Ricci | Vladimir Shirkov | Tuba Zoltán | Stella Orion | Operaház Archivuma és Emlékgyűjteménye, Weidinger Amelie

Gyűrűs par

A szoprán és a tenor rendszerint párt, sőt mi több, álmopárt alkot az operaszínpadon – és ez gyakorta így történik a való életben is. A február 10-i Ring Estély két sztárvendége, Roberto Alagna és Aleksandra Kurzak is szép példa erre.
László Ferenc

A mediterrán szenvedély és a szláv líraiság találkozása: fél szemmel a bulvár felé sandítva akár így is jellemezhetnénk a szicíliai felmenőkkel rendelkező francia tenorista és felesége, a lengyel muzikusfamíliából származó szoprán párkapcsolatát, amelyet 2016 novemberében, Wrocławban házasságkötéssel is szentesített a két világhírű énekes. Az egészen bizonyos, hogy Roberto Alagnával kapcsolatban teljesen indokoltan juthat eszünkbe a szenvedélyesség és a délszaki temperamentum, hiszen arról annyiféle bizonyosságot adott már számunkra az ünnepelt tenor pályafutása. Az olasz és a francia repertoár megannyi nagy tenorszerepének érzelmekben és indulatokban gazdag alakítása éppúgy ezt a túlradó jelenséget tette és teszi mindmáig élményszerűvé, ahogyan a művész egyik-másik emlékezetes „civil” kitérése is alkalmasint ezzel a temperamentummal magyarázandó.

Ám Roberto Alagnával kapcsolatban az emlékezetes jelzőt mégis kár lenne

Címlapon

az utóbbi esetekre pazarolnunk, elvégre a Pavarotti, Domingo és Carreras diadalmas hármassága nyomában fellépő tenoristanemzedék igazi kiválósága ő. Egy nagy operai örökség letéteményeseként, óriások nyomdokába lépve kezdte meg pályafutását, midőn 1988-ban megnyerte a Pavarotti-énekversenyt, s az előzőleg jószerint autodidakta, korábbi tenorok felvételeiből tanuló fiatalember hamar felnőtt a saját tehetsége által rendelt szerepéhez. Félreismerhetetlen és máig gondosan megőrzött hangszíne, elegáns előadói kultúrája, erőteljes színpadi jelenléte, valamint nem mellesleg nyilvánvaló jóképűsége előbb felívelő pályájú üstökössé, majd az új évezredben a kevés igazi operai állócsillag egyikévé avatta Alagnát.

A szenvedélyes vérmérsékletre rációfolva, a szerepek és fölkérések közt válogató tenorsztár sokkal inkább hideg, semmint forró fejfel dönt, ha a repertoárjáról van szó. Saját hangjának és előadói alkatának legjobb ismerőjeként Alagna következetesen kitar az olasz és a francia repertoár mellett: Don Josétól Kalafig, Gounod operájának Rómeójától Alfano Cyranójáig. Ez utóbbi szerep mindazonáltal már Alagna kísérletező- és fölfedezőkedvét is igazolja, hiszen Domingo mellett leginkább neki köszönhető, hogy néhány éve (új) életre kelt az operaszínpadokon az orráról nevezetes, legendás francia kard- és tollforgató. Igazi határátlépésekre viszont jószerint csak akkor szánja rá magát Robertissimo, ha egészen személyes közelségébe kerül egy-egy opera. Így 2007-ben, a Marseille-i világpremieren elénekelté Vladimir Cosma *Marius és Fanny* című operájának férfi főszerepét – miután a filmzenéi révén világhírű szerző ezt eleve számára komponálta. És részt vállalt annak az operának a

megszületésében is, amely Victor Hugo *Egy halálraitélt utolsó napja* című tézisregénye nyomán készült, még-hozzá a három Alagna fivér, Roberto, Frédéricó és a zeneszerző David közös alkotásaként: ez a mű egyébiránt a 2009-es Mezzo Operaverseny programján is ott szerepelt, a debreceni társulat előadásában.

Az említett Cosma-opera ősbemutatóján a női főszerep Alagna akkori feleségének, Angela Gheorghiu-nak, a 2015-ös operaházi *Faust Bál* díszvendégének jutott: ők ketten, némi megszakítással, bő másfél évtizeden át birtokolták az operai álompár státuszát, ám 2013-ban kapcsolatuk véget ért. Ekkoriban lépett be Roberto Alagna életébe Aleksandra Kurzak, a lengyel szoprán, aki az ezredforduló óta haladt a legnagyobb operaházak – és majdani párja felé. Az opera-énekesnő anyja és kürtös apa zenei tehetséggel többszörösen megáldott lánya Hamburgban fejezte be énekesi tanulmányait, és karrierje is ott, a hamburgi operában állt gyorsan emelkedő pályára – az ekkortájt szuperszonikus sebességgel induló szláv operaénekesnők egyikeként. Kurzak 2004-ben már a New York-i Metropolitan Operában debütált: a *Hoffmann meséi* robotbabája, Olympia szerepében. S hogy a MET azóta is rendszeresen fellépteti a bájos megjelenésű énekesnőt, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a budapesti Ring Estélyre is New York felől érkezik majd, ahol is sorozatban hét estén át fog a Bajazzók Neddjé-ként szerepelni. A szoprán időközben a világ mindahány más fontos és kultikus operaházába eljutott – és visszatért: a londoni Covent Gardenbe, a bécsi és a müncheni Staatsoperbe, a párizsi Bastille és Garnier Operába, és 2010-ben, Gilda szerepében a milánói Scalába is.

A New York-i *Bajazzók* Caniója természetesen Alagna lesz, és néhány nappal Budapest után a pár ugyancsak közösen ad majd koncertet Kurzak hazájában is. Egymásra találásuk óta ők ketten ugyanis jószerint elválaszthatatlanok. Alagna és az ugyancsak egy korábbi énekesházasságból továbblépő Kurzak közös kislánya, Malena 2014 januárjában született, és a pár a fentebb említett wrocławai esküvő előtt és után egyaránt változatlan kedvvel keresi a közös fellépések, a közös szereplés lehetőségét. Az énekes házaspároknak ezt a gyakori elkötelezettségét kettejük esetében nem csupán a pódiumra is átvitt civil kémia nyilvánvaló megléte igazolja, hanem sokak egybehangzó véleménye szerint a két hang, a két előadói kultúra szép összeillése is. Hogy ez valóban így van-e, arról február 10-én, az operai évad Ring Estélyén a szerencsések élőben is meggyőződhetnek. Az Erkel Színházban ezen az ünnepi estén mindenesetre két operai sztár és két összeillő ember debütál majd Aleksandra Kurzak és Roberto Alagna személyében. ◊

A MAGAZIN
ÉLETRE KEL.
KELL.

HAMU-GYÉMÁNT
MAGAZIN

WWW.HAMUESGYEMANT.HU

Duett

Az Erkel Színházban rendezett Ring Estélyig a hangok helyett beszéljenek a betűk, a két sztárvendéggel készült exkluzív interjú formájában.

Filip Viktória

Ön a Három Tenort követő tenor-nemzedék egyik jeles képviselője, karrierje az 1988-as Pavarotti-énekverseny megnyerésével kapott szárnyakat. Hogyan lehet kilépni ekkora művészek árnyékából?

Roberto Alagna: Senki sem tudja, csak a közönség döntheti el. A találkozásom Pavarottival, akit a legmeszszemenőig csodálok, meghatározta az indulásom, mert hitt bennem. Emlékszem a szavaira: „Magával ragadó hangod van” – mondta. Miután megnyertem a versenyt, a pályám gyorsan ívelt felfelé. Abban az időben, kezdő énekesként, az inspirációt az akkori és korábbi tenoroktól kaptam, és mivel nagyon fiatal voltam, azt kell mondanom, szerencsés vagyok, mert esélyt kaptam arra, hogy kivívjam a megbecsülésüket. Például amikor Manrico szerepében debütáltam Monte-Carlóban 2001-ben, hallva az előadást Franco Bonisolli és Franco Corelli is gratulált. De tudja, egy olyan hosszú karriernél, mint az enyém, nem más művészek árnyékával, sokkal inkább a saját démonaiddal, a múltbéli érzésekkel kell megbirkózni. Igyekszem nem gondolni erre, inkább a fejlődés, a megújulás lehetőségét keresem, és legfőképp az őszinteséget az éneklésben.

ROBERTO ALAGNA 2016 | Fotó: ©Stella Orion

Félreismerhetetlen hangszínén a pályán eltöltött három évtized sem hagyott nyomot. Hogyan tartja magát tökéletes formában?

RA: Mi a fittségem titka? Pasta e fagioli! (Klasszikus olasz, fejtettbabos tészta étel. – *A szerk.*) A tréfát félretéve, az éneklés mindig is éltető elemem volt és lesz, már a legkorábbi emlékeimben is feltűnik. Még színpadon kívül is, mintha a lélegzésem meghosszabbítása lenne. Számomra az éneklés az élet. Soha nem voltam a saját hangszálaim menedzsere, és soha nem spóroltam az energiáimmal a színpadon vagy a dalesteken. De nem gondolom, hogy valaha is elhasználnám a hangom, mert mindig is tiszteltem ezt az érzékeny hangszert,

amit hosszú és meghitt folyamat során nagyon jól kiismertem már.

Az elmúlt szezonban számos énekes látogatta meg az előadásaimat vagy a főpróbákat – idősebb kollégák és napjaink néhány fiatal előadója is – és mindegyikük azt mondta nekem: „ez különös, a hangod egyre fiatalabb”. Ez a kedves bók pontosan az, amit folyamatosan próbálok elérni. Amikor dolgozom, a természetességet, a világozságot és az egyszerűséget keresem. Nem tudja elképzelni, milyen nehéz megtalálni az egyszerűséget! Igyekszem a repertoáromat olyan tág-
ra nyitni, amennyire csak lehetséges. Az én perspektívámból erős váltásnak

ALEKSANDRA KURZAK 2016 | Fotó: ©Kasia Paskuda

tűnhet, amikor a drámai szerepeket könnyedebb művekre cserélem, de ez nem egy vakmerő vállalás, épp ellenkezőleg, balzsam a hangszálaimnak. Mindegyik szerepemben különös figyelmet fordítok a hang világosságának és frissességének megőrzésére. A hang egyszerre erős és törekeny, és az éneklés a lelkiállapotomat is megmutatja. Bennem mindig ég egy kis láng, és talán ez segít abban, hogy legyőzzem a művészet nehézségeit.

Jelenlétben, koncentrátságban, felkészülésben mennyiben jelent mást egy teljes operai szerep, mint például a Ring Estélyen elhangzó operarészletek előadása?

RA: Amikor szeretsz valamilyen művészetet, szereted minden formáját. Az előadás minden változata más, megvannak a maga nehézségei és a maga varázslatai is. Természetesen egy teljes operában az előadással, a díszlettel, a kosztümmel, számos partnerrel együtt bontakozol ki a drámai folyamatban, és kell, hogy játssz, amíg énekelsz vagy énekelned kell, amíg játszol. Ezek mindegyike egy csodálatos támogatás a művészi kifejezéshez, és nagy kaland az énekes számára is. Szeretem a klasszikus szólóesteket és gálákat is, ahol a hang az egyedüli kifejezőerő. Egy koncerten néhány perc alatt kell átadnod minden karakter esszenciáját, érzetét. A műsorválasztás

szintén kulcsfontosságú. Van tered, hogy örömet szerezz és meglepd a hallgatókat, gyönyörködtess a legnagyobb zeneművek legszebb szemelvényeivel vagy megismertess őket kevésbé ismert darabokkal, zeneszerzőkkel. Művészi szempontból te szabad a közönségre a programot, és megosztatsz egy-egy meghitt zenei pillanatot velük. Mindkét esetben, koncert vagy opera, a legfontosabb az, hogy a színpad az a terület, ahol lehetetlen csalni. Az egyetlen hely, ahol valódi hangszerekkel, igazi muzikusokkal zenélhetsz együtt, és ahol mindenféle mesterkéltég nélkül énekelhetsz. Ez a leggyönyörűbb létező hely a számomra.

Aleksandra Művésznő, önnek rendkívül sűrű a naptárja. A Ring Estélyre a New York-i Metropolitan-ből érkezik, ahol Nedda szerepét éneklí, majd egy hónappal később a bécsi Staatsoperben Desdemona-ként debütál. Hogyan lehet helyt állni a világ legnagyobb operaszínpadain úgy, hogy közben az anyja és a feleség szerepkörében is meg kell felelnie?

Aleksandra Kurzak: Az elmúlt évad során számos helyszínen és szerepben debütáltam. Mialatt a könnyedebb szílamokat is repertoáron tartom, folyamatosan cserélem azokat, áthaladva a *coloratura lirico* közege, egészen a súlyosabbak felé. Rachel, Nedda, Mimì, Liù után épp most készítem elő Desdemona-t és Elisabetát. A világ legnagyobb operaszínpadain lenni több áldozatot, nagyobb nyomást és sok utazást jelent. Ez sokszor nehéz, mert hatással van a családi életemre. De az én férjem is operaénekes, és végül is, csak egy szakmabeli tudja megérteni ennek a pályának a kényszereit: másnak nem tudod elmondani, hogy mit jelent színpadon lenni. Az anyaként

Ring Estély

és feleségként átélt boldogság és derű pedig hatással van a művészi oldalamba. A szülővé válás érzékenyebbé tett, talán szentimentálisabbá is. Ez friss impulzust ad a színpadon, és abban a folyamatban is, ahogy felfedezem a saját személyiségetem.

Lépésről lépésre, iskoláról iskolára, nagy színpadoktól, egyre híresebb operaházakig haladva építette fel nagyívű karrierjét. 2001-ben a Hamburgi Állami Opera tagja lett, 2004-ben debütált a Metropolitan Operában és a Covent Gardenben. Mi az a három tulajdonsága, ami a leginkább segítette céljai elérésében?

AK: Ez egyszerre kaland és tekintélyes nyomás is, ezért az első dolog, amin véleményem szerint egy művészi karrier múlik, az a mély hajlandóság, ami felülmúlja a kétségeket és a kudarcotlóságot. A másik sajátság, amit megemlítenék, az a százszázalékos lélegzés. Egyrészt soha sem erőltetem – és nem is lehet kényszeríteni – a hangom, csak követem, és azt teszem, amit úgy érzem, tennem kell. Másrészt, ha mégis megcselekszem azt, amit nem igazán akarok, nem tudom jól, azaz hibátlanul megoldani a feladatomat. Ilyenkor inkább visszavonulok, még ha sok időt is töltöttem az előkészítéssel. Ez egyfajta becsületesség a részemről, és nagyon fontos a számomra. A harmadik tulajdonságom, hogy boldoggá tesznek az új kihívások, nyitott vagyok az új tapasztalatokra, irányokra, területekre. Nyitva hagyom az ajtót a véletlen számára is. A tökéletességre töreksem, így válok mindig jobbá. Olykor hibázom, és mindig tanulok. Most épp a repertoáromat bővítem, és tudom, hogy gyönyörű dolgok várnak rám.

Ha egy operaházban, színházban először lép fel – ahogy az a Ring

Estély esetében is így lesz –, mi az, amire művészi szempontból leginkább oda kell figyelnie?

AK: Őszintén szólva számomra nincs különbség sem az előkészületben, sem a teljesítményemben, hogy először vagy tizedszer énekelek valahol. Minden alkalommal, legyen az színház vagy koncertterem, a lényeg, hogy képes vagyok-e felbreszteni az érzelmeket, és kapcsolatba tudok-e lépni a hallgatókkal. A nézők gondolkodásmódja országonként eltérő lehet, de a zene nyelve interkontinentális és univerzális. Természetesen a terem akusztikája kulcsfontosságú. A leginkább azonban arra figyelek, hogy hogyan dolgoznak az emberek, megvan-e a kölcsönös tisztelet az első együttműködés során, amelyet az operaház igazgatója, vezetői és művészei közösen építenek fel. Egy művész számára ez teheti az érzést komfortosá vagy kényelmetlenné, és növelheti vagy visszavetheti a motivációt.

Őnök nemcsak az életben, hanem a színpadon is partnerei egymásnak. Kérem, mondjanak pár mondatot arról, hogy mi a házastársuk legnagyobb énekesi erőssége, legvonzóbb művészi-emberi képessége, tulajdonsága?

AK: Az olyan művész, mint amilyen Roberto is, visszatükrözi azt az emberi lényt, ami ő maga. Ő olyan tenor hanggal bír, amiből ma nem találni többet. Amikor együtt lépek vele színpadra, azt érzem, hogy a lelke, a saját személyisége a szó szoros értelmében egyesül az általa megformált karakterrel. Roberto nagyon tehetséges színész. Megnyerő a külseje, mindig vidám, örömteli, támogatja és segíti a partnerét, soha nem önző a színpadon. Azt hiszem, a drámai és énekes előadások tekintetében egyfajta egyedülálló intelligenciával bír. Mélyen

és közvetlenül ért minden szót, amit énekel, és képes tisztává tenni a jelentést mindenki számára. A partnerének egyfajta hihetetlen, tapintható erő és energiát tud átadni, amire csak a legkarakteresebb művészek képesek. A jelenléte egyszerűen maga az élő show. Ezek azok a dolgok, amiket szeretek bennel! Valójában az én szempontomból nincs értelme listázni és megpróbálni elkülöníteni Roberto énekesi és emberi tulajdonságait, mert számomra ő egyetlen és teljes csomag!

RA: Szükségem van arra, hogy csodáljam a nőt, akivel élek, és azt kell mondjam, számomra valódi élvezet fellépni Aleksandrával. Az éneklés egy szenvedély, és számomra fontos, hogy megosszam ezt a hölgygel, akit szeretek. Egy énekessel együtt lenni sokat ad nekem, mert át tudom beszélni vele a kétségeimet, a félelmeimet, a lelkiállapotomat, meg tudjuk vitatni a munkáinkat. Mi úgy működünk egymás felé, mint egy tükrök. Aleksandra olyan személy, aki valódi művészi temperamentummal rendelkezik, amit kétségtelenül az édesanyjától örökölt, aki kiváló énekes és hatalmas karriert futott be Lengyelországban. Aleksandra egyszerre nagy és multitalentum. Tudni kell, hogy hangszeres muzsikos, hosszú ideig játszott hegedűn, és nagyszerű zenész is. Ez óriási előny számára. Nagyon kellemes olyan valakivel énekelni, aki teljes művész, aki kockázatot vállal, aki szeret új műveket felfedezni, aki keményen tanul és mélyen érzi, hogyan kell duettet énekelni. Egyébként hamarosan fel fogunk venni egy duettalbumot, amit nagyon várok már: úgy érzem, nagyszerű dolgokat fogunk létrehozni a stúdióban! ○

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

KULTÚRÁÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁRSÁG
SAJTÓKÖZLEMÉNY

Továbbra is Ókovács Szilveszter igazgathatja az Operát

2018. február 15-től újabb öt évre Ókovács Szilvesztert bízta meg a Magyar Állami Operaház főigazgatói teendőinek ellátásával az emberi erőforrások minisztere.

Az Opera főigazgatói álláshelyének betöltésére a minisztérium 2017. augusztus 15-én irt ki pályázatot, amelyek elbírálását követően az eddigi főigazgató nyerte el ismét az intézmény vezetését.

Budapest, 2017. november 14.

Kultúráért Felelős Államtitkárság
H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14.
E-mail: sajto@emmi.gov.hu
Web: www.kormany.hu

Felnőtt tanulságok

A legismertebb német gyerekopera újra az Opera repertoárján: a spanyol rendező, Rafael R. Villalobos szerint kár volna a *Jancsi és Juliskát* kizárólag gyerekeknek szóló zeneműként értelmezni.

Jászay Tamás

És ha belegondolunk, hogy a Wagnerért rajongó, a *Parsifal* bayreuthi ősbemutatója idején a komponista mellett asszisztensként dolgozó Engelbert Humperdinck nemzetközileg is legnagyobb sikert aratott műve, a *Jancsi és Juliska* bőségesen tartalmaz wagneri utalásokat, máris megértjük, mire gondol a rendező. „Ott van például a boszorkányovaglás a második felvonás elején, amiről azonnal eszünkbe jut *A walkür*. De a mű hangszerelése, sőt az opera műfajának a megközelítése is wagneriánus. Ebben hasonlítunk Humperdinckkel: mindketten imádjuk Wagner zenéjét” – mondja Rafael R. Villalobos.

Jancsi és Juliska Grimm-testvérek által megörökített fabuláját mindannyian ismerjük, Humperdinck húga, Adelheid Wette az opera szövegírójaként azonban jelentős változtatásokat eszközölt a történet szövegében. Az 1893-ban, Richard Strauss vezényletével Weimarban bemutatott háromfelvonásos operában nem a gonosz mostoha űzi el a gyerekeket, hanem saját édesanyjuk kergeti őket a rengetegbe, és amikor rádöbben tetteinek lehetséges következményeire, már (majdnem) késő. Amikor a tündérmese sötét oldalairól kérdezem a rendezőt, így felel: „Számomra semmi »tündéri« nincs ebben a sztoriban, ami a kemény fizikai munkáról és az éhségről szól, és az előadásunkban ezek a témák a nyitó képtől jelen lesznek. A fantasztikum sem hiányzik a színpadról, ám erősen

átalakul. A manócskák mesei karakterei nagyon is valóságosak lesznek. Ugyanakkor a testvérét önzetlenül megmentő Juliskából nálunk igazi szuperhős lesz: a gyerekek könnyen azonosulnak majd ezzel az igazán belevaló fiatal lánnyal!” (A produkció megtekintése tíz év alatti gyermekeknek nem ajánlott. - a szerk.)

A díszlettervező Emanuele Sinisi nem hagyományos díszletekben gondolkodik: a budapesti premieren is monumentális, épített teret látunk, amiben a különböző helyszíneket kisebb változtatások, módosítások jelzik majd. „A munkát mindig a zene sokszori meghallgatásával, a librettó és a szerző forrásainak tanulmányozásával kezdem, ami rendszerint ikonográfiai kutatásban, majd egy elhúzódo és szenvedélyes párbeszédben folytatódik a rendezővel. Rafaellel fantasztikus együtt dolgozni: olyan szinkronban működünk, ami szinte felszámolja a rendezés és a tervezés határait.”

A szoros együttgondolkodás azért is szükséges, mert a produkció jelmezeit Villalobos jegyzi, aki rendezői tanulmányai előtt alapszakos diplomát szerzett színpadi tervezésből. „Biztos vagyok benne, hogy a jelmeztervezői feladatok magamra vállalása az opera mélyebb megértését is segítette. Rengeteget kellett azon gondolkodnom, kik ezek a szereplők, hogy érzik magukat, hogyan mozognak, mit akarnak egymástól az egyes jelenetekben.”

Amikor az egész családnak szóló produkció jellegzetességeiről kérdezem, Emanuele Sinisi elmondja: „A színház számomra elsősorban kommunikációs eszköz. Az alkotók bizonyos utakat vagy irányokat jelölnek ki, hogy segítsék a nézőt. A cél az, hogy mindenki számára érthetőek legyenek a gondolataink. A mi *Jancsi és Juliskánk* mese lesz a gyerekeknek, ugyanakkor a felnőttek számára is rejt meglepetéseket.”

Rafael R. Villalobos nem először dolgozik fiataloknak szánt anyaggal színpadon, hiszen Wiesbadenben Britten *Noé bárkája* című darabját hetven gyerekekkel vitte színre, míg a madridi Teatro Realban bemutatott *Dido és Aeneas* kamaszokkal, róluk szóló történetként mesélte el. „Nem hiszek abban, hogy lennének kizárólag kicsiknek vagy csak felnőtteknek szóló előadások. Ha az egész családnak készítünk egy produkciót, az a dolgunk, hogy megteremtjük a párhuzamos olvasatokat. Nagy felelősség a különböző korú ifjúságot megszólítani a színházban, hiszen a gondolatokat, ötleteket úgy szívják magukba, mint szivacs a vizet. Vagyis körültekintően kell megválasztani, miről és hogyan beszélünk, ugyanakkor ez nagyszerű lehetőség arra, hogy bizonyos, a való életből is ismerős témákba bevezessük őket. Aki eljön az Opera decemberi bemutatójára, megérti, hogy nem is áll olyan távol tőlünk Grimm és Humperdinck története...”

Fotó: Daniel Carretero

Két világ közt, otthonatlanul

Fotó: Emmer László

George Gershwin, DuBose és Dorothy Heyward, valamint Ira Gershwin operája, a Porgy és Bess a szigorú előadási jogok korlátai miatt hosszú évtizedek után kerül az Opera műsorára. Almási-Tóth András rendezheti a darabot, aki a történetet eredeti környezetéből kiemelve kívánja közelebb hozni a mai közönséghez.
Zsiray-Rummer Zoltán

Az afroamerikai muzsikáját, a ragtime-ot és a dzsesszt a saját zenei világával ötvözte egységes, különleges egésszé a The Gershwins© a *Porgy és Bess* című operájában. Az 1935-ös premierjén az előzetes aggodalmak ellenére hatalmas sikert aratott mű az egyre szigorodó előadási jogok miatt – csak fekete bőrű énekesek játszhatták el – lényegében nem vált a nemzetközi repertoár szerves részévé, csak vendégelőadások járták a világot. Most azonban a Magyar Állami Operaháznak sikerült engedélyt szereznie, így saját színrevitelben kerül műsorra a darab január végétől. Almási-Tóth András, a Zeneakadémia Opera Programjának vezetője rendezi az új produkciót: mint elmondta, szívesen sűríténé itt-ott a történetet, de a jogörökösök feltétele az, hogy húzás nélkül kerüljön színre az opera.

A rendező szerint azzal, hogy túl szigorúnak mondható előadási korlátokat állítottak fel, a zenedrámát kivették a nemzetközi operaélet „körforgásából”. A színrevitel jelentősége ezzel a gesztussal a nullára redukálódott,

hiszen a feladat mindössze abból állt, hogy „lebonyolítsák” az adott estét. Azzal azonban, hogy a budapesti intézménynek sikerült megszereznie az engedélyt, most először Almási-Tóth András elrugaszkodhat az eredeti koncepciótól, és úgy nyúlhat George Gershwin, DuBose és Dorothy Heyward, valamint Ira Gershwin művéhez, mint ahogy az itthon is ismert, úgynevezett non-replica produkciók készülnek.

Ahogy azt a rendező kifejtette, a *Porgy és Bess* afroamerikai témájú, de az identitáskérdés, a feketék és fehérek közötti ellentét nem található meg benne, mindössze annyiban szociológiai látkép, hogy szegényekről, hátrányos helyzetűekről szól. Ezt a motívumot, az itthon is ismerős otthonnélküliséget és a kirekesztettséget megragadva állítja majd színpadra az operát. A történetet kiemelte a számunkra távolinak tűnő, kevés kapcsolódási ponttal rendelkező, legfeljebb filmekből ismert világból, az Egyesült Államok déli államainak milliójéből. „Egy bárhol elképzelhető környezetben játszódik majd a cselekmény:

mintha egy természeti katasztrófa után elpusztult város hangárjába telepítették volna be az embereket, ahol matracokon, átmeneti szállás jellegű közegben élnének. Egy olyan közösségről van szó, amely elvesztette a biztos pontjait, két világ között vegetál, mert a régi megszűnt, az új pedig még nem alakult ki” – mondta. Arról is szólt, hogy a díszletek mellett a jelmezek sem a korabeli amerikai környezetet jelenítik majd meg. Mint egy árvíz vagy vihar miatt mindenüktől megfosztott csoportnak, kissé szedett-vedett megjelenésük lesz a szereplőknek, hogy ezzel is ismerős helyzet jelenjen meg a színpadon. Bár járható út volna az eredeti környezet ábrázolása is, Almási-Tóth András szerint az ilyen jellegű darabokat érdemesebb inkább más szemszögből megközelíteni.

A *Porgy és Bess* nem klasszikus szerelmi történet, illetve elég keveset játszzák, így nem kell szembenézni azzal a nehézséggel, ami a népszerű klasszikus műveknél a rájuk rakódott közhelyekből fakad. Itt más kérdésekre kell választ adni. Két éve merült fel az előadás ötlete, és a rendezőt azóta foglalkoztatja az a problematika, hogy hogyan lehet átformálni ezt az operát anélkül, hogy egy távoli, múlt századi történetről szóljon, mégis megőrizze eredeti mondanivalóját. Ahogy fogalmaz: „azért tartom megfelelőbbnek a kortárs környezet felvázolását, mert a színháznak az a feladata, hogy közünk legyen hozzá”. ◻

A hídon át, sellők közé

Bár *A rajnai sellők* című művet sosem játszották még Magyarországon, a 2018. február 24-i premieren felcsendülnek ismert dallamok, például a *Barcarolle*-téma is. Ezeket ugyanis saját korábbi alkotásából emelte át a *Hoffmann meséibe Offenbach*, akinek méltatlanul elfeledett első operája Anger Ferenc rendezésében debütál az Erkel Színházban.

Verasztó Annamária

Offenbachot sokan egyoperás zeneszerzőként tartják számon, holott ez nem fedi a valóságot – hangsúlyozza Anger Ferenc. A mester már 1864-ben, tizenhat évvel a Hoffmann meséi előtt megírta *A rajnai sellőket*, amelyet Bécsben mutattak be –, majd néhány előadás után le is vettek műsorról, és ezt követően jószerével feledésbe merült. „Pedig ez egy rettentően izgalmas, egész estés, romantikus nagyopera, végigkomponált zenei anyaggal. Azt gondolom, remekmű” – mondja az Opera művészeti igazgatója.

Noha Wagner nem szívelte Offenbachot, sok szálon kapcsolódtak egymáshoz. Érdekes módon éppen Wagnernek köszönhető, hogy ez a ritkán játszott mű színpadra kerül az Operában. „Az egész évadunkat wagneri tematikára fűztük fel. A rajnai sellőket a *Trisztán és Izolda* előadása helyett mutatták be 1864-ben – világítja meg az összefüggést Anger Ferenc. – Többek közt a bemutató révén létrejött kapocs és *A Rajna kincsére* való rímelés miatt merült fel bennünk, hogy ezt az operát színpadra állítsuk. Rendkívül érdekesítő és szofisztikált a szüzséje: ez egy mélyen átgondolt történet, intenzíven átítatva egyetemes értelemben vett politikával.”

„A szöveggényv két párhuzamosan futó szerelmi történet szimbolikussá emelésével dolgozik, ezek ágyazódnak egy, a zenén keresztül vizualizált háborús életképbe – árulja el a rendező. – A darab nagyon explicit ellentétpárokat rajzol ki: egyrészt adott a háború és a béke ellentéte, a kínszenvedés és az abból való már-már hisztérikus elvagyódás, miközben szerelmi vonzalmak és konfliktusok is jelen vannak. Fontos cselekményszál, hogy a rajnai sellők, illetve tündérek révén a transzcendens világ is megjelenik, amely összeütközik a profán világgal és a háborúskodás borzalmaiból valamilyen módon kiszakítja a két szerelmespárt.”

A szövegkörnyezet alapvetően nem szorítja be az alkotókat egy meghatározott korba, ezért a hadiállapot szimbolikus megrajolására tesznek kísérletet. Emellett azt a kettősséget is szeretnék megőrizni, hogy a halálba csábító rajnai sellők a vizsályból elvagyódók mentőiként, de akár az ellenségeskedés negatív előjelű, természetfölötti megtestesítőiként is felfoghatók. Ezt szolgálja majd a színpadkép központi eleme, egy semmiben lebegő híd is, amely egyszerre fejez ki vágyott egységet, képvisel stratégiai pontot, és testesít meg átkelési lehetőséget két part, két ellenséges tábor és két szembenálló világ között – miközben eldönthetetlen, hogy

elválaszt vagy összeköt, illetve hogy épül vagy félig lerombolva áll-e.

„Szendrényi Éva díszlettervező vizuális megközelítésén keresztül próbálunk egy meseszerű, földtől elrugaskodott teret kialakítani, amelyben meg tudnak jeleni azok a női kar által megszemélyesített földöntúli erők, amelyek ellenpontozzák a híd szerkezetének masszivitását és durva, fizikai jelenvalóságát. Ehhez járulnak Zöldy Z Gergely se térhez, se időhöz nem köthető, a boldog békeidők és a boldogtalan háborús korszakok ellentétét elvágólag, majdhogynem fekete-fehér alapon megjelenítő, sztereotípiákat segítségül hívó, konkrét asszociációkat keltő jelmezei” – mondja Anger Ferenc, aki a több mint három és fél órás írott zenei anyag színpadra adaptálásán Kesselyák Gergely karmesterrel, Orbán Eszter dramaturggal és Venekei Mariana koreográfussal dolgozik együtt.

Tekintve, hogy pillanatnyilag a világon sehol máshol nincs műsoron a darab, betegség esetén vendégművészeket sem lehetne hívni az egyes szerepekre. Így az operát két szereposztásban próbálják, amit Szegedi Csaba/Haja Zolt, László Boldizsár/Boncsér Gergely, Kovács István/Gábor Géza, Ulbrich Andrea/Németh Judit és Rácz Rita/Keszei Bori előadásában is hallhat a magyar közönség. ○

NATIONAL
GEOGRAPHIC

KALANDOZZON VELÜNK!

Wagner idoljai

Koncertekben és koncertszerű operaelőadásokban is bővelkedik az Opera ideji programja, amelyben két olyan mű is helyet kapott, ami bár nem Wagner-alkotás, de ha jobban szemügyre vesszük, tökéletesen illeszkedik a német óriás szellemiségét előtérbe helyező évad kínálatába.

Ur Máté

○ CSER ÁDÁM | Fotó: Éder Vera

Richard Wagner sem egyedülálló abban az értelemben, hogy művészetére ne gyakoroltak volna jelentős hatást az őt megelőző korokban élő zeneszerzők munkái, 1847-ben épp Christoph Willibald Gluck auliszi *Íphigeneiájából* készített átíratot. Az 1774-es ősbemutatót követően Gluck maga is csiszolt még alkotásán, de sikerre valójában Wagner vitte, aki az eredeti euripidészi verzióhoz hozta közelebb az operát. A felújított változatot tehát a 19. század végén, Drezdában mutatták be, de miután visszakerült a zenei körforgásba, az előadók ismét a glucki verziót részesítették előnyben. November 27-én azonban a Wagner által komponált mű hangzott el az Erkel Színházban, a Győri Filharmonikus Zenekar közreműködésével. Az est karmestere Claudio Abbado egykori mentoráltja és asszisztense, a magyar zeneművészet és karmesteriskola a hazai közönség előtt sem ismeretlen közvetítője, Alpaslan Ertüngealp volt, aki már egészen fiatalon a szimfonikus hangzás megszállottjává vált. Az eredeti művel ellentétben Wagner, ha úgy tetszik, korszerűbb felfogású darabját most vezényelte először, de mint említi, „lenyűgöző, hogy Richard Strauss, amikor kiegészítést írt

○ ALPASLAN ERTÜNGEALP

a Berlioz-féle hangszerelés kötethez mennyire fontosnak tartotta Gluck művészetét, és annak wagneri újragondolását. Rengeteg példaértékű részletet tartalmaz ez a tanulmány, amiből korábban nagyon sokat tanultam. Örülök annak is – teszi hozzá –, hogy német nyelven, koncertszerű előadásban került színre a darab, hiszen ez egyértelmű könnyebbség a karmester számára. A szólisták statikusabbak, figyelmük kevésbé oszlott meg a rendezés és a karmester között, a színpadi közelség pedig szintén segített abban, hogy Gluck és Wagner zsenije a legbensőségesebb módon tárulkozhasson fel.”

A wagneri szellemiség tovább él egy másik, januári bemutatóban is, hiszen Heinrich Marschner *A vámpír* című, nyolcadik operájának zenei anyaga egyértelműen hidat képez a Wagner által szintén nagyra becsült Carl

Maria von Weber *Bűvös vadásza* és a zenedráma mesterének első, a szó wagneri értelmében vett vezérmotívumokon alapuló alkotása, *A bolygó hollandi* között. Maga a történet egy nyaralás alkalmával született, amikor a Genfi-tó partján Lord Byron, Mary Shelley, továbbá Byron orvosa, John Polidori együtt vakációzott, és rém-mesékkel szórakoztatták egymást. A zene ehhez a háttorzongató atmoszférához illeszkedik, de elsősorban szerelemről és küzdelmekről szól. Az Erkel Színházban rendezett, január 12-i premiért Cser Ádám vezényli, aki ugyan 2014-ben egy Verdi-gála keretében már bemutatkozott az Operaházban, ez lesz az első igazi debütálása.

„A vámpírt még évekkel ezelőtt a Zeneakadémia opera szakos hallgatói állították színpadra nagy sikerrel, és ezt követően az Opera vezetése úgy

döntött, hogy érdemes a darabot repertoárra tűzni. Nagy öröm számomra, hogy ezt az alkotást vezényelhetem, hiszen a műhöz szorosan kapcsolódó kompozíciókkal korábban már volt szerencsém foglalkozni: A bolygó hollandit dirigáltam, Weber darabját pedig rendeztem és vezényeltem is egy ifjúsági előadás során” – teszi hozzá. A koncertszerű előadások kapcsán Cser Ádám megjegyzi, hogy igazi kihívás félig szcenírozott előadást irányítani, hiszen egészen másként kell közelíteni a darabhoz. „Olyan ez, mint ha egy oratóriumot adnánk elő, ahol még inkább figyelemmel kell lenni az egyes részeket összhangjára és a zenei megfogalmazás kifinomultságára. Mindent tökéletesen ki kell dolgozni, hogy ugyanazt a színházi élményt és hatást érezzük el, amit adott esetben egy hagyományos színpadra állításnál a díszletek, a jelmezek és a mozgások bonyolultsága azonnal megteremt. A produkció sokkal nagyobb előkészítést igényel, hogy minden apró részlet élvezhető és élményszerű legyen. Bár a koncertszerűség – mint mondja – komolyabb feladatokat ró a karmesterre és a zenekarra, a gondosan megkomponált opera zenei anyaga rendkívül jól illeszkedik az izgalommal teli vámpírtörténethez, és az előadás sikere talán okot adhat majd a mű továbbgondolására és egy hagyományos értelemben vett rendezés színrevitelére is.” ○

Különleges zenei csokor a Müpában

Három egymást követő este egy-egy mesterművet hallhat három különböző szerzőtől az operakedvelő közönség. Ebben még nincs semmi meglepő. A megszokottól eltérően azonban ennek a sorozatnak nem az Operaház vagy az Erkel Színház, hanem a Müpa ad otthont.

Szabó Z. Levente

Sőt, a hármastól olyannyira meghatározó, hogy az *Otello*, *Az árnyék nélküli asszony* és a *Turandot* más és más karmesterek irányításával hangzik majd el január végén. Ami mégis közös, hogy a dirigensek mind betöltötték vagy épp betöltik az Opera főzeneigazgatói tisztjét. „Nagyon örülök, hogy kollégáim azonnal igent mondtak a felkérésre – mondta Kocsár Balázs, a jelenlegi főzeneigazgató. – Az idei évadunk azért különleges, mert a korszerűsítés miatt az Andrassy úti palota szeptemberben már nem nyitott ki, az Eiffel Műhelyház pillanatnyilag még nem tud helyet adni a produkcióinknak, tehát az előadások túlnyomó többségét az Erkel Színházban rendezik meg.” Ebben a helyzetben sikerült lehetőséget találni a Müpával való együttműködésre, de mint kiemelte, a két intézmény hosszú ideje jó kapcsolatot ápol egymással, így meglehetősen régi az a terv, mely szerint a Duna-parti kulturális központ színpadán egyébként is megszokott operaprodukciók sorában a Magyar Állami Operaházé is ott legyen. „Ez komoly kihívás is egyben, mert ebben az időszakban lesz a *Porgy és Bess* premierje, majd a régen játszott

Simon Boccanegra kerül újra színre. Ez egy hosszabb folyamat beérését is jelenti, hiszen céljaink között szerepelt, hogy az Opera nagy létszámú művészgárdája minden előadáson ugyanazt a kiemelkedő színvonalat tudja nyújtani, amit a nézők joggal elvárnak. Ma megtehetjük azt, hogy mindegyik produkcióhoz külön zenekar áll rendelkezésre” – emelte ki Kocsár Balázs.

Halász Péter is megerősítette, hogy mindig örömmel dolgozik együtt a Magyar Állami Operaház Zenekarával, mert kitűnő együttesről van szó. Természetesen ezúttal is újra kell gondolni és próbálni a darabokat, hiszen koncertszerű előadásban hallhatók a művek, ami feltétlenül felvet bizonyos hangzásbeli kérdéseket is. „Az opera ideális esetben ösztönző alkotás, amelyben fontos szerepe van a rendezésnek, az énekesek színészi teljesítményének, a díszletnek, a világításnak – hangsúlyozta a korábbi főzeneigazgató. – Alapvetően befolyásolja a hangzást, hogy a rendkívül nagy létszámú szimfonikus együttest, a szólistákat, az énekkart és a külső zenekart hogyan helyezzük el a térben. Más a zenekari árok, és más

egy hangversenytermi szituáció, így mindkét esetben különböző módon kell beállítani az arányokat. Boldogan mondom igent, ha Az árnyék nélküli asszonyt vezényelhetem, mert Richard Strauss operája lenyűgöző és csodálatos remekmű, ami sokadik hallásra is tud újat mondani. Ezt pedig minden formában jó megosztani a közönséggel.”

Örömmel fogadta a felkérést Héja Domonkos is, aki jelenleg a Theater Augsburg főzeneigazgatója. „A koncepcióhoz – három ilyen rangú dirigens lép fel a három estén – szeretném azt is hozzáfűzni, hogy annak idején Győriványi Ráth György, az Opera akkori főzeneigazgatója volt az, aki azt mondta nekem, hogy Turandotot kell vezényelnem. Csak hebegtem-habogtam, de a mai napig hálás vagyok neki ezért, hiszen ez lett az egyik legkedvesebb operám, amivel mindig öröm dolgozni” – emelte ki a karmester. Kérdésemre, mely szerint az évek során változott-e a művészi koncepciója, illetve a koncertszerű előadások lehetőségeit hogyan igyekezik kihasználni, ezt válaszolta: „Tartalmi értelemben nem lesz változás, ugyanazt gondolom a műről most is, mint annak idején. Természetesen technikai szempontból figyelni kell majd arra, hogy ez az opera nagyon gazdagon hangszerezett, ám a zenekar sosem nyomhatja el az énekeseket. Mindenképp igazodni kell a térhez.”

A három este teljes képéhez az is hozzátartozik, hogy minden alkalommal sztárénekes is fellép. Az *Otello* címszerepét Aleksandrs Antonenko alakítja majd, *Az árnyék nélküli asszony* vendégművésze Johan Reuter lesz, míg a *Turandot*-ban Stuart Neill lép fel. ○

Élmény!

Minden tekintetben.

mupa.hu

Kapcsolódások

Először énekel teljes operai szólamot Budapesten és először lép az Erkel Színház színpadára. Anna Netrebko december 29-én az Andrea Chénier koncertszerű előadásában formálja meg Maddalena de Coigny szerepét – s ezzel egy régi hagyományt folytat. Filip Viktória

Az Erkel Színház népopera jellege, a jegyárak és egyben a magas művészi színvonal elérése kezdetektől meghatározták az intézmény hagyományait. A nagyközönség „itt megkapja mindazt, amit szeme és füle kíván. Érdekes újdonságokat. Összevágó, egynyelvű előadásokat” – fogalmazott Csáth Géza az 1911. december 7-i megnyitó előadás után. S valóban, a hazai nagyságok feltűnése mellett (Miklósa Erika például ezeken a deszkákon debütált Papagenaként) a színház korán felkerült a világ operaszínpadainak térképére is. Olyan művészek énekeltek itt, mint Fjodor Saljapin, Benjamino Gigli, Plácido Domingo, José Carreras, Luciano Pavarotti, Montserrat Caballé, Grace Bumbry, Renata Scotto, Iréne Theorin, Marcello Giordani, Erwin Schrott, Renée Fleming. Ebből a szempontból egyáltalán nem meglepő, hogy a decemberi szépséges *Diótörő*-produkciók és a legendás *Bohémélet*-előadások között egyszer csak felbukkan korunk egyik, ha nem a legnagyobb énekesnőjének neve.

Netrebko nem egyedül és nem akárhonnan érkezik. A milánói Scala épp az év utolsó hónapjában kezdi játszani az *Andrea Chénier*-t az orosz díva és azeri származású férje, Yusif Eyvazov fő- és címszereplésével, aki épp az idei évadban, Prágában énekelte először a költő szólamát. Milánó fontos állomás Yusif Eyvazov életében, aki ebben a városban alapozta meg énektudását. Karrierje egyébként pár éve kezdett szárnyalni, Anna Netrebkóval 2014-ben találkozott a Salzburgi Ünnepi Játékok *Manon*

Lescaut-előadásán, 2015-ben pedig öszesze is házasodtak. A negyvenes éveiben járó tenor kezdetben apja nyomdokába akart lépni, és meteorológusnak készült, de egy iskolai partin egy popdallal szórakoztatta a vendégeket, akik nem akartak hinni a fülüknek. Az egyik barátja győzte meg arról, hogy kezdjen el komolyabban foglalkozni a zenével. Szülei bár nem örültek, de elengedték Milánóba. A szerepek közötti váltásról hasonló véleményen van Annával: ő sem szereti, ha rövid időn belül sokfajta szólammal foglalkozva szét kell forgácsolni a hangját. „Meg kell tanulnom, hogyan tudok

belebújni a figura bőrébe úgy, ahogy azt a rendező látni akarja” – nyilatkozta. Sokszor szerepel Netrebkóval azonos darabban. „Nem könnyű Annával egy színpadon állni, ebben minden tenor egyetért velem. Karizmatikus egyéniség, és erős színpadi jelenléte van” – mondja, de ilyenkor mindig Daniel Barenboim jut eszébe, aki egyszer azt mondta neki, hogy ez a fajta egészséges versengés jót tesz majd neki, inspirálni fogja. Hogy nem felesége, hanem saját jogán jutott el idáig, jól bizonyítja Plácido Domingo véleménye, aki szerint érzelmgazdagon énekel, és megvan benne minden erő, ami ehhez a pályához kell. Gustavo Dudamel erős, fiatal hangú művészek, napjaink egyik legjobb tenorjának tartja.

Milánó egy másik szereplő, a decemberi előadás dirigensének életében is megkerülhetetlen. Jader Bignamini

Világsztárok

ugyanis itt kezdte karrierjét Riccardo Chailly támogatásával, és vált később állandó karmesterévé a LaVerdi Szimfonikus Zenekarnak. A dirigens, aki novemberben épp a New York-i Metropolitan *Pillangókisasszony*-szé-riáját vezényelte sokat köszönhet a LaVerdinek: 2015-ben velük adta első koncertjét a Scalában Rimszkij-Korsza-kov és Muszorgszkij műveivel, és velük turnézott Oroszországban is.

Apropó, turné. A Nettekó–Eyvazov–Bignamini trió összeszokott formáció. Az elmúlt években már abszolvtak egy hosszú ázsiai koncertkörutat, és a sztárpár első budapesti, 2016-os koncertjén is közösen léptek fel, ráadásul épp a Magyar Állami Operaház Zenekarával. Az együttműködés olyannyira gyümölcsöző volt, hogy ez a szimfonikus együttes kísérté Nettekót és Eyvazovot a nyári végi, berlini Waldbühnén rendezett hangversenyen – és természetesen őket hallhatjuk a decemberi Andrea Chénier-előadáson is.

Anna Nettekó és Yusif Eyvazov így válaszolt lapunknak: „A berlini Waldbühnén adott koncert egyszerűen csodálatos volt, a művészi energiák elképesztőek voltak. Az opera gerince mindig a zenekar, és nagyon izgultunk, hogy a Magyar Állami Operaház Zenekarával léphetünk fel. Nagyon várjuk már, hogy ismét együtt dolgozhassunk ezekkel az érzékeny muzsikusokkal! Az Andrea Chénier egy gyönyörű zenére íródott csodálatos történet, és ezt a sok-sok szépséget szeretnénk megosztani a budapesti közönséggel. Ígérjük, nagyon sokat fogjuk gyakorolni a milánói Scalában, mielőtt Budapestre érkezünk! A koncertszerű verzióról szólva elmondhatjuk, hogy nagyon sokat adunk elő áriákat és jeleneteket hangversenyen. Megalkotni

ugyanazt a varázslatot, kosztümök, fények és díszletek nélkül – az egyik legnagyobb kihívást jelenti, de ez a munkánk. Az akarjuk, hogy mindenki, aki a közönség soraiban ül, olyan elevenen érezze át ezeket a karaktereket, ahogyan mi is tesszük. Nagyon szeretünk egyébként együtt dolgozni. A hangunk igen jól szól együtt, ezért a színpadra lépés mindig vidámságot is hoz magával. Mindegy, mi az, mi mindig megünnepeljük egymás sikereit, mert a legfontosabb dolog számunkra az, hogy boldog életet élhessünk.”

Egy másik, azerbajdzsáni szál vezet el a budapesti produkció másik kiemelkedő énekeséhez, Elchin Azizovhoz, aki egy városban született Eyvazovval. Bakuból indulva hódította meg az operaházakat, többek között a londoni Covent Gardent, a római Teatro dell'Operát vagy a Theatre an der Wient. 2008 óta első szólista a moszkvai Bolsoj Színházban, ám a kiváló bariton nem csak a zenedrámák világában járatos. Diplomáját ugyanis filmrendezőként szerezte, és azóta is előszeretettel játszik vagy rendez mozgóképes alkotásokat, színpadi előadásokat, elsősorban Azerbajdzsánban, Törökországban vagy Oroszországban. Azizov továbbá Nettekóval aratta első, New York-i sikereit, amikor 2015 januárjában Csajkovszkij *Jolanta* című egyfelvonásos operájában a címszereplőt alakító szoprán édesapját, Ibn-Hakia szerepét formálta meg a Metropolitanben. (Érdekes, hogy ezt a produkciót Bartók *Kékszakálljával* együtt adták.)

Elchin Azizov így nyilatkozott az *Opera magazin*-nak: „a decemberi előadás lesz a budapesti debütálásom, amelyre különösen nagy örömmel készülök. Sokszor hallottam a kollégáimtól, hogy a magyar közönség mennyire figyelemre méltó, hiszen értik és szeretik is

a klasszikus zenét. Egy opera koncertszerű megszólaltatásának előnyei és hátrányai is vannak. Az énekesnek egyrészt kényelmes, mert csak a hangjára kell koncentrálnia, másrészt azonban a díszletek és a színpadi mozgások tér- és hangteremtésének hiánya nehezebbé teszik a színházi közeg megteremtését. Hasonló a helyzet a nézők szempontjából is: ez egy jó lehetőség a gyönyörű zene befogadására, a hallgató elmerülhet a saját képzeletvilágban, de valakinek a hangok mellett a látvány is nagyon fontos. Abban azonban biztos vagyok, hogy a december 29-i produkció nagy esemény lesz mind a nézőknek, mind az előadóknak.” Leo Nucci aggodalmára reagálva, mely szerint a mai operaszínpadokról hiányoznak a hiteles hangok, a hosszan tartó pályafutások, különösen a baritonok között, Azizov ezt mondta: „ő napjaink egyik legnagyobb baritonja, és én teljesen egyet értek vele. Ma sok figyelemre méltó énekes van, akik nincsenek megbecsülve. Sajnos a hang és a színészi képesség nem elég, karizma és kommunikációs képességek is kívánatosak. Jókor kell lenni jó helyen! Nem minden kolléga kap lehetőséget, emiatt én minden színpadra lépéskor megköszönöm a Jóistennek, hogy a közönségnek énekelhetek.”

Egy szó, mint száz, ebben a pazar szereposztásban csak egyszer lesz látható-hallható, mégpedig koncertszerűen a verista zeneszerző legnépszerűbb műve, így érdemes lesz elszakadni a karácsonyi bejglitől, és magunkhoz venni ezt a nem mindennapinak ígérkező zenei-szellemi táplálékot is. ○

TÉLI ESTÉK MESÉI

Tegye örök élménnyé a karácsonyt Oscar Wilde egyedülálló meséivel!

A boldog herceg című kötetet **7000 Ft feletti vásárlás esetén most díszkiadásban, 399 Ft-ért*** vásárolhatja meg a Libri Könyvesboltokban és a libri.hu-n.

Libri
Könyvesboltok

*Ajánlatunk 2017. november 1-től a készlet erejéig érvényes. A tájékoztatás nem teljes körű. További információ: libri.hu/herceg

HUNGARIAN NATIONAL BALLET
MAGYAR NEMZETI

BALETT

Balettiskola felvételi

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

A Magyar Nemzeti Balettintézet 4–11 éves fiúk és lányok jelentkezését várja a jövő tanévre balettiskola@opera.hu

Érdeklődni Sárközy Holler Ágnesnél, a 06 70 684 0891 telefonszámon lehet.

A Diótörő elköltözött

○ Fotó: Nagy Attila

December beköszöntével megérkezik az Operaházba Csajkovszkij mesebalettje, ami olyan megsokkottá vált, mint például a télen fekete kabátba burkoló szükteszteyeárús az Oktogonon. Mi történik a karácsonyi előadásokkal most, hogy a művészek és a produkciók áttették székhelyüket?

Az új *Diótörő*t két éve játsszuk nagy sikerrel az Operaházban (Wayne Eagling–Solymosi Tamás koreográfiája váltotta Vaszilij Vajnonen művét 2015-ben – *a szerk.*), viszont az épület felújításának megkezdésével át kellett gondolnunk, hogy a darabból mit tudunk megtartani és miről mondunk le. Többször hangsúlyoztam, hogy számomra e nélkül az alkotás nélkül nincs karácsony, ezért nem is volt kérdés, hogy repertoáron marad-e. A dekoráció azonban nem az Erkel Színház tereire lett méretezve, ezért az átmeneti időszakra, vagyis amíg vissza

nem költözünk az Operaházba, egy réges-régi díszletet fogunk használni. Az Erkel színpada nagyságrendileg kisebb, a technikai adottságai is jóval szerényebbek: más a trégeres teherbírása, hiányzik az oldal- és a hátsó színpad is, így sokkal kisebb „pakolóter” áll rendelkezésre, mint amekkora ennél a produkciónál szükséges lenne. Visszatérve a díszletváltásra: nem is az előző, hanem egy sokkal korábbi háttér előtt játszunk. Szerencsére nagyon jó állapotban van, hiszen – a folyosói pletykákkal ellentétben – semmit sem dobtunk ki, semmit nem daráltunk le, így most gond nélkül elő tudtuk venni.

Felújítani sem kellett?

Nem, hiszen olyan állapotban és azzal a céllal őrizték meg, hogy bármikor használható és azonnal színpadképes legyen.

Az új koreográfia alapjaiban más. Hogyan változik a mű, ha egy

Új koreográfia, régi díszlet, régi-új helyszín – A diótörő idén az Erkel Színházban látható. A színpad és a színház technikai adottságai miatt a koreográfus kicsit változtatott a darabon, de hogy pontosan miképp, arról Solymosi Tamást kérdeztük.

Braun Anna

ennyire meghatározó átalakulást kell „túlélnie”?

Vannak olyan megoldások, amiken az előbb említett okok miatt változtatni kellett, de a balett nagy részét ez nem érintette. Hogy egy példát is említek: az Operaház színpadának mérete jóval nagyobb, ezért máshogy működnek a tömegjelenetek is, több szereplő fér el, másképp van felöltöztetve a tér. A feladatunk ezért az, hogy megmaradjon a karácsonyi zsongás érzete, mégis jóval kevesebb ember legyen a színpadon.

Vannak olyan emblemikus jelene-tek, amelyektől búcsút kell venni?

A korszolyázás az első utcajelenetben például megmarad, de nincs előjáték, kimarad az a kép, amikor a gyerekeket látjuk templomba menni karácsony előestéjén. Koreográfusként ez egy nagyon izgalmas helyzet, de versenyt kellett futnunk az idővel. Egy bő hetünk volt arra, hogy limitált

mennyiségű színpadi próbával felkészüljünk a Diótörő-sorozatra, sőt, újra kellett világítani a darabot, hiszen a két éve futó koreográfia már az Operaház új lámpaparkjával készült. Sok kreativitásra volt szükség a produkció beélesítésénél.

Szilveszterkor rendhagyó módon A diótörő lesz műsoron.

Ráadásul két előadással. A második este fél tízkor kezdődik majd, hogy éppen éjfélre-újévre legyen vége. Erre az alkalomra néhány meglepetést is tartogatunk.

A nem elárulható fajtából?

Annyit elmondhatok, hogy meghívunk bizonyos vendégeket is, akiknek a személyére gegek épülnek majd... De a titokról a közönség számára csak december 31-én hull majd le a lepel.

Az elmúlt években hozzászoktunk ahhoz, hogy több szereposztásban láthatjuk a darabokat, és ezek között olyan is akad, amelyben a szólista korábban még a karban táncolt. Ebben az évadban is folytatódik ez a gyakorlat?

Természetesen. Folyamatosan próbáljuk biztosítani a „kiugrási”, bizonyítási lehetőséget a fiatalabb, kevésbé ismert táncművészeknek, és erre A diótörő nagyon jó alkalom. Huszonvalahány előadásunk van idén is, ezekben is feltűnnek fiatal tehetségek, akik megmutathatják, mennyit fejlődtek és tudnak-e élni a kínálkozó lehetőséggel. Emellett fontos az is, hogy a nézők kedvenc művészei is teret kapjanak, és ne feledkezzünk el a Magyar Nemzeti Balettintézet növendékeiről sem, akik tavaly is nagy lelkesedéssel és kitartással dolgoztak, hogy megállják a helyüket az Operaház színpadán. ○

○ MELNIK TATIANA, TIMOFFEEV DMITRY | Fotó: Nagy Attila

Koreográfia, nyitány és pezsgő

Különleges szellemi csemegékkel készülnek az Opera művészei az Erkel Színházban megrendezett újévi koncertre: a Magyar Nemzeti Balett szólistája, Sarkissova Karina Mendelssohn zenéjére alkot koreográfiát, Pacsay Attila zeneszerző pedig nyitányt komponál erre a különleges alkalomra.

Kozár Alexandra

○ PACSAY ATTILA | Fotó: Ritter Doron

Noha a kecses balerinát elsősorban szólószerepek megformálójaként ismerhetik a balettrajongók, a Magyar Nemzeti Balett első karakter magántáncosnője a január 1-jén rendezett hangversenyen ezúttal önálló alkotással jelentkezik. Ne higgyük azonban, hogy a moszkvai Bolsoj Színház balettiskolájának egykori növendéke először készíti táncművet! A feltűnően dekoratív, sokoldalú, orosz művésznő a bécsi operaház szólistájaként több ízben koreografált baletteket, operákat, filmes és televíziós produkciókat, még egész estés művel is meglepte a

közönséget. Ilyen minőségében legnagyobb sikerét a Wiener Staatsoperben a *Libertangó*val érte el, amely produkciót több mint százszor láthatta a publikum különböző szólistákkal.

Sarkissova Karina még Anna Netrebkóval is dolgozott együtt: annak a híres *Carmen*-adaptációnak alkotta meg tánctervét, amelyben a világhírű orosz szoprán Michaela szerepét alakította, rendezője pedig nem kisebb alkotó, mint Franco Zeffirelli volt. A mostani, gyöngyöző pezsgőre hasonlító, ünnepi, ugyanakkor könnyed

kompozíciót az orosz művésznő kedvenc kollégáival, Popova Aleszjával, Leblanc Gergellyel, Tanykpayeva Aliyával és Felméry Lilivel készíti el. „Számomra ők olyan karizmatikus táncosok, akikkel el tudom mondani azt, amit szeretnék. Úgy érzem, ha együtt dolgozunk, a siker ötven százaléka már eleve garantált.” Sokat segít a mű betanításában, hogy Karina maga is táncos: egyrészt tökéletesen meg tudja mutatni a lépésanyagot, másrészt tisztában van vele, melyek azok a kényelmetlen, kellemetlen mozdulatok, amik elkerülhetők.

○ SARKISSOVA KARINA | Fotó: Emmer László

Pacsay Attila zenei berkekben elsősorban filmzeneszerzőként, főleg animációs filmek komponistájaként ismert. Ő írta az Oscar-díjra jelölt *Maestro* zenéjét, de játékfilmekhez is készített zenei anyagot, például Gárdos Péter *Hajnali láz* című mozijához, amellyel a párizsi filmzenei fesztiválon Violetta d'Oro, azaz Arany Ibolya-díjat nyert. Most azonban szimfonikus művel, egy nyitánnyal jelentkezik. „Ennek a műfajnak a 19. században jelent meg az önálló változata. Addig az operák elején voltak hallhatók, azzal a céllal, hogy a közönség ráhangolódjon a

történetre, a később jövők még azelőtt elfoglalhassák helyeiket, hogy valami fontos történne a színpadon, és hogy a zeneszerzőnek legyen alkalmja az opera legjobb témáit elültetni a közönség fülében. Később az önállósult nyitányok egy-egy jelentősebb koncert vagy ünnepi alkalom fényét voltak hivatottak emelni. Ezt a hagyományt én sem szerettem volna megszakítani, de azért átfutott az agyamon az az elképzelés, hogy valami igazán meghökentető ötletet kellene megvalósítani. Elgondolkodtam azon, hogy a darab elejétől a végéig csak nagyon hosszú,

pianissimo tartott hangokkal variálnék, azokat alakítanám hangfűrtökké, és az összes történés ezek változásából és dinamikai trükkökből állna össze. De ezt egyrészt Ligeti György már a hatvanas években jó pár művében zseniálisan megvalósította, másrészt ezek a szándékok csak a lázadó énem gyerekes megnyilvánulásai lennének, hiszen a polgárpukkasztás Igor Stravinsky és Erik Satie idejében volt autentikus. Ebben az értelemben ez a nyitány, akár a filmek esetében, alkalmazott zene. Az Opera egyetlen kérése a zenekar összeállításával volt kapcsolatos: mivel a koncerten elhangzik Beethoven *IX. szimfóniája*, a hangszerelésnek azonosnak kell lennie” – avat be a zeneszerző.

Noha a mai kortárs zenében jobbára már több a számítógépes, illetve hangmérnöki munka, mint a kottaírás, Pacsayra ezek a megoldások nem jellemzőek. „Nincs kifogásom a technika ellen, sőt, nagyon szeretek kísérletezgetni az elektronikus újdonságokkal, mégis, az eddigi darabjaimban alig lehetők fel a 21. század ilyen jellegű vívmányai. Valahogy mindig az jut az eszembe, hogy ezt vagy azt az ötletet melyik zseniális zenész kollégám játszáná el a leghitelesebben. Szinte mindig muzsikuskban gondolkodom, mert számomra az az egyik legnagyobb elismerés, amikor az előadókon azt látom, hogy élvezték a feladatot, amit rájuk bízam.” ○

Korunk egyik legnagyobb baritonja, leghíresebb Rigolettója ötszázötvenszer öltötte magára Verdi udvari bolondjának jelmezét. Két nagy sikerű áriaestet követően november végén operaszerepben láthattuk Budapesten, az Erkel Színházban.

Szentgyörgyi Rita

Idén ünnepli pályafutásának ötvenedik évfordulóját, hetvenöt évesen is tele van energiával.

Mi a titka?

A kisebb szerepeket is beszámítva valójában ötvenkét éve énekelek. A jubileum alkalmából mindenütt nagy ünneplésben volt részem, Veronában, Modenában, Cagliariban életműdíjat is kaptam. Nemrég volt a bemutatója a *Simon Boccanegra*-rendezésemnek Piacenzában, néhány héttel később a Nabuccóban énekeltem a Scalában Daniele Abbado produkciójában. Az energiámat a csodálatos mesteriségemből és a családomhoz fűződő örömből merítem. Ahhoz tartom magam, hogy egyszer halunk meg, de nem egyszer élünk: minden nap egy új élet reményével ajándékoz meg. A szellemi frissességem pedig talán abban rejlik, hogy folyamatosan képezem magam: hetvenévesen például elkezdtem csellózni tanulni.

Csak nem pályamódosításra készül?

Kizárólag a magam örömeire zenélek, de érdekesnek találom azt a helyzetet is, hogy tizenéves gyerekekkel együtt járok egy konzervatóriumi tanárhoz.

„Soha
nem lesz belőlem
Rosztropovics!”

azért esett a választásom a csellóra, mert ez a vonós hangszerek baritonja. Esténként a barátaimmal Bach-, Schumann-, Schubert-duetteket, tercetteket adunk elő, de senki ne ijedjen meg, soha nem lesz belőlem Rosztropovics!

Rigoletto szerepe mondhatni a második identitása, a MET-től a Scaláig, Tokiótól Sydney-ig a világ szinte minden pontján énekelte. Milyen újabb kihívásokat, értelmezésbeli árnyalatokat fedez fel benne ennyi idő után?

1973-ban Legnanóban léptem először színpadra ezzel a szólammal, de azért is emlékezetes az az előadás, mert a feleségem Cintia lányunkkal várandósan énekelte Gildát. Meghatározó élmény volt az 1987-es pármái bemutató Alfredo Krausszal, Luciana Serrával, ahol a közönség életem egyik legnagyobb álló ovációjában részesített. Sokan kérdezik tőlem, mi újat találok még Rigolettóban. A megélt tapasztalatok, az idő múlása, az öregedés remélhetően bölcsebbé, elmélyültebbé tette az alakításomat. Az éppen utolsó előadás tapasztalataira ráakódnak a következőt megelőző napok élményei. A Bosszúkettőt például jobban énekelek, mint valaha az elmúlt negyvennégy évben. A színpadon is az vagyok, mint aki az életben. Az egyetlen dolog, amitől tartok, az a rutin.

Többször is kifejezte aggodalmát, mely szerint a mai operaszínpadokról hiányoznak a hiteles hangok, a hosszan tartó pályafutások, különösen a baritonok között. Miben látja ennek okát?

Nem arról van szó, hogy ne lennének kiváló hangú adottságú operaénekesek. A baritonok között a korosztályomból ketten vagyunk aktívak Domingóval, igaz, ő csak nemrég tért

TRAVIATA - TETIANA ZHURAVEL, LEO NUCCI | Fotó: Berecz Valter

át erre a szerepkörre. A következő nemzedék huszonöt-harminc évvel fiatalabb. Miért nem lehet manapság ötvenéves karriert csinálni? Vélhetően azért, mert az operavilág eltolódott a felszínesség, a látványosság irányába. Fontosabb a megmutatkozás, a csillogás, mint a hiteles létezés a színpadon. Hiányzik az elmélyült zenei munka, gyakran látok a zeneszerző elképzeléséhez képest inkohérens előadásmódokat. Nem lehet egyformán, technikai és stílusbeli differenciáltság nélkül Verdit, Wagnert, Bellinit, Schubertet énekelni.

Az olasz operairodalom szinte minden bariton szerepét elénekelte, mégis Verdi apafiguráit érzi magához legközelebb állónak. Valóban, emberségben, érzelmi hatáskeltésben, lélekrajzban az apaszerepekkel tudok leginkább azonosulni. Az idej évadom úgy alakult, hogy főleg Germontként járom az operaházakat. A milánói Scalában felújítottuk Liliana Cavani pazar 1990-es rendezését,

Palermóban, Münchenben, a berlini Deutsche Operben is a *Traviatát* énekeltem.

Úgy tudom, második apjaként tekint Solti Györgyre, akivel jó néhány jelentős lemezfelvételt készített.

A kevés alkalom során, amikor Budapesten időzöm, két dolgot soha nem mulasztok el: a finom gulyáslevest és hogy meglátogassam Sir George Solti sírját. Több mint tíz éve voltam a pályán, amikor megismertem őt, neki köszönhetem Jago szerepét. Ő beszélt rá, mert lélekben mindig inkább Oteliónak éreztem magam. Emberileg és művészig is afféle mentorom volt, kitágította a zenei gondolkodásomat. Bartók zenéjével szintén általa ismerkedtem meg. Magyarország hihetetlen nagyságokat adott a zenei világnak, a közönség részéről is azt tapasztalom, hogy önként valódi értéke, megbecsülése van a zenekultúrának. ○

A világhírű szoprán nevével fémjelzett megmérettetést 2014 és 2016 után jövőre is megrendezi a Zeneakadémia. S bár az Andrassy úti dalszínház korszerűsítése miatt a 2018. szeptember 16-án megrendezendő gálakoncert helyszíne ezúttal nem az Operaház lesz, Ókovács Szilveszter főigazgató, Kocsár Balázs főzeneigazgató és a Magyar Állami Operaház Zenekara számára így is bőven adódik majd tennivaló a verseny során. *Filip Viktória*

Harmadszorra is NEMZETKÖZI MARTON ÉVA ÉNEKVERSENY

„Zeneakadémista koromban megfogadtam, hogy ha valaha saját tanítványaim lesznek, akkor az első perctől kezdve önállóságra, önbizalomra fogom őket tanítani. A tanár általában kisebb művészt akar faragni a tanítványából, mint saját maga. Ez hiba! Szárnyakat kell adni, hogy minél hamarabb megállják a helyüket az életben” – nyilatkozta egy alkalommal

Marton Éva. Szavai azóta a *Nemzetközi Marton Éva Énekverseny* mottójaként biztatják a feltörekvő operaénekeseket, hogy merjék megméretni magukat – hol máshol, mint a Zeneakadémián, ahol a művésznő professor emerita-ként ma is tanít.

Az immár harmadik alkalommal meghirdetett nagyszabású vokális

erőpróba ezúttal is négy részből áll. Az előválogatóra legkésőbb 2018. március 14-ig jelentkezhetnek a verseny honlapján a 18-32 éves hölgyek, illetve 18-35 éves urak. Az őszi élő fordulókba továbbjutó versenyzőkre egy Liszt-dal és hét ária előadása vár. A 2018. szeptember 10–16. között a nagyközönség előtt zajló rendezvényeket az élő internetes közvetítésnek köszönhetően Magyarország és a világ minden pontjáról követhetik majd az érdeklődők. A döntőben és a gálán a Magyar Állami Operaház Zenekara működik közre Kocsár Balázs vezényletével. A 42 000 euró összértékű díjak mellett számos különdíjat vehetnek át a legkiválóbbnak bizonyuló versenyzők, köztük a Magyar Állami Operaház és más magyar zenei intézmények koncertfelkéréseit is.

A zsűrit természetesen a névadó, Marton Éva, az Opera főtanácsadója vezeti. A grémiumba az operavilág olyan magyar és nemzetközi kiválóságai kaptak meghívást, mint Eva Wagner-Pasquier, a Bayreuthi Ünnepi Játékok korábbi társigazgatója, Miguel Lerín, az európai

○ SZERELEMÉRŐL ÉS MÁ S DÉMONOKRÓ L
TETIANA ZHURAVEL
Fotó: Rákossy Péter

○ BOHÉMÉLET2.0 - BAKONYI ANIKÓ, SÁNDOR SZABOLCS, HORVÁTH ISTVÁN,
SZEMER ZITA, ALEXANDRU AGHENIE | Fotó: Pályi Zsófia

operaélet egyik legbefolyásosabb menedzsere, Vittorio Terranova, a Tagliavini operaverseny művészeti vezetője, Peter Mario Katona, a londoni Royal Opera intendánsa, Anatoli Goussev, Teimuraz Gugushvili és Meláth Andrea professzorok, valamint Ókovács Szilveszter, a Magyar Állami Operaház főigazgatója.

A 2013 decemberében meghirdetett első és a 2016-os második megmérettetésre egyaránt másfélszáz énekes küldte el a jelentkezési anyagát a világ öt földrészéről. A Marton Éva vezette válogató bizottság mindkét alkalommal hetvenhét énekest tartott érdemesnek arra, hogy az élő fordulóknak is megmutathassa tehetségét. Az I. Nemzetközi Marton Éva Énekverseny nagydíját a zsűri egybehangozón Vörös Szilviának ítélte oda, míg az első

helyezett a romániai bariton, Alexandru Aghenie lett. A verseny hangulatára jellemző módon a zsűri és a közönség egyaránt a legjobbak közé sorolta Tetiana Zhuravel ukrán szopránt. Vörös Szilvia azóta énekelt a Salzburgi Ünnepi Játékokon, a Magyar Állami Operaház magánénekeseként pedig tucatnyi bel canto szerepre kapott felkérést, de bemutatkozhatott az Andrassy úti Ybl-palotában Alexandru Aghenie is. Tetiana Zhuravel szintén rendszeres vendég Budapesten, 2017 elején *A szerelemről és más démonokról* című Eötvös-opera főszerepében aratott sikert, idén novemberben pedig a *Traviata* Violetta Valéryjeként Miklósa Erikával váltották egymást. A II. Nemzetközi Marton Éva Énekverseny nagy- és közönségdíját Alexander Roslavets fehérorosz basszus nyerte el, öt november első napjaiban Verdi *Requiem*jének

szólístájaként láthatták újra a budapesti nézők az Erkel Színház színpadán. Az egyetlen döntőbe jutott magyar versenyzőként II. díjat kiérdemlő szopránénekeskel, Horti Lillával a 2017/18-as szezonban a *Bohémélet*, *A varázsfuvola* és *Az istenek alkonya* előadásain találkozhatnak az operarajongók. Az előző versenyen legjobbnak bizonyult fiatal művészek pályafutásának alakulását látva a szervezőbizottság, a zsűri és a közönség is joggal reménykedhet benne, hogy a 2018-as megmérettetés kiemeltjei is rövid időn belül a hazai operaélet rendszeres és méltán ünnepelel vendégei lesznek. ○

○ MARTON ÉVA ÉS HORTI LILLA | Fotó: Tüba Zóltán

○ LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI EGYETEM | Fotó: Mudra László

○ ANDREA CHENIER - VÖRÖS SZILVIA | Fotó: Nagy Attila

Idén ünnepelte huszonöt éves operaházi jubileumát Fokanov Anatolij, akit tanárai már a pályája elején az olasz baritonszerepek felé irányítottak. Rigoletto, Scarpia és Germont megformálójának 2017 a meglepetések éve volt.
Molnár Kinga

„Szerelmes
lettem az Operaházba”

CSILLAGÓRA | Fotó: Nagy Attila

○ SZÜLETÉSNAPI KÖSZÖNTÉS
A RIGOLETTO ELŐADÁS UTÁN
Fotó: Rákossy Péter

1990-ben, amikor éppen a baskíriai főváros, Ufa operaházának művészeként dolgozott, egy társasút alkalmával Budapesten járt, és bátran bekopogott a Magyar Állami Operaház akkori főzeneigazgatójához, hogy hallgassa meg Önt. Ha valaki akkor azt mondja, hogy 2017-ben negyedszázados tagságát itt fogják köszönteni, mit szolt volna hozzá?

Kezdetben nem gondoltam arra, hogy társulati tag legyek, mert addigra több országban éltem már, nagy operaházakban dolgoztam, és ez a mozgalmasság, az új helyzetekben történő állandó megmérettetés hozzátartozott a művészléhez. Budapesten Ütő Endre akkori főzeneigazgató a meghallgatás után csak annyit mondott, majd értesítenek. Ezzel szemben Belgrádban, ahová szintén elutaztam, és ugyancsak felkerestem a helyi Operát, azonnal szerződést ajánlottak, és előadást szerveztek a főszerepléssel. Ebből aztán nem lett semmi, mert kitört a délszláv háború, viszont Ufába visszatérve nem sokkal később megkaptam Ütő Endre üzenetét, mely szerint vendégművészként várnak a magyar fővárosba. Itt aztán nagyon segítőkész, kedves karmesterekkel, kollégákkal találkoztam, ráadásul szinte mindenki beszélt oroszul, és azt tapasztaltam, hogy a hazai közönség a legjobb a világon – rögtön reagálnak arra, amit hallanak –, ezért hamar otthon éreztem magam. Szerelmes lettem az Operaházba és Csillába, akivel huszonnégy éve vagyunk házасok.

Budapest előtt valóban gyakran váltogatta az országokat és a társulatokat: Oroszország, Komiföld, Baskíria, Tádzsikisztán. Az állandó változás vagy a megnyugvás illik jobban Önhöz?

Azt gondolom, hogy sokáig kerestem a helyem a világban, de itt végre megtaláltam. Minden alkalommal, amikor belépek az Andrásy úti Ybl-palotába, elcsodálkozom azon, hogy azt érzem, ez az „enyém”, én itt vagyok otthon.

Verdi-baritonnak nevezi magát. Ez az évek során alakult így, vagy már a pályája elején világossá vált, hogy az olasz mester „Önnek írta” ezeket a szerepeket?

Már a novoszibirszki Zeneakadémián azt mondták, hogy a hangszínem alapján olasz operákat kell énekelnem, és nem is bántam, mert mindig is nagyon szerettem Verdit, Puccinit, Mascagnit.

Orosz nyelvterületen az előadásokat rendszerint oroszul énekelte. Ez a tény mennyire nyomta rá a bélyegét az olasz repertoárjára?

Nehezebbé tette a munkám az orosz nyelv, mert a használata nem kényelmes az itáliai kompozícióknál, és ugyanígy, Csajkovszkij vagy Rimszkij-Korszakov operáit más technikával kell megformálni, mint például Puccini vagy Bellini zenedrámáit. Verdivel azért is jó foglalkozni, mert a zeneszerző maga is mestere volt az éneklésnek, és a

tapasztalatai alapján írta meg darabjait. Egyszer felkértek egy németországi *Anyeginre*, de mivel németül kellett volna előadni a művet, nem vállaltam. Tanultam ezt a nyelvet, nem ez volt a fő gond: azt éreztem, hogy a darab így olyan lett volna, mintha Wagner szerelte volna. Az akcentus nagyon fontos, a zenét is meghatározza. Eredetiben szeretek énekelni, a *Carment* franciául, a Mahler-dalokat németül.

Hogyan készül fel egy új előadásra?

A novoszibirszki opera főzeneigazgatójától, Izidor Zaktól azt tanultam, hogy el kell olvasni az opera alapjául szolgáló eredeti művet. A *Rigoletto* esetében Victor Hugo *A király mulat* címűt, a *Macbeth* előtt pedig a Shakespeare-drámát. Ezt a gyakorlatot azóta is követem, mert – ahogy ő mondta –, e nélkül az első próbán valójában nincs miről beszélni. Engem érdekel továbbá a történelmi háttér is, mindig utánanézek, hogy a keletkezés idején mi történt, és a darab hogyan illeszkedik a szerző életművébe. Utána meghallgatok legalább öt-hatféle előadást, idegen nyelv esetében figyelem a kiejtést, a hangsúlyokat. Amikor franciául kellett énekelnem, akkor egy francia

tanárnő segített a helyes ejtés mód elsajátításában. A kottáimban minden le van fordítva oroszra, hogy pontosan tudjam, miről énekelek. Számomra egyébként a próba folyamat a legnehezebb, de mire az előadásra kerül a sor, mindent magamba szívok. Ez a biztos tudás azért is fontos, mert a színpadon egy pillanatra sem szabad kiesni a szerepből. Azt szoktam mondani, hogy ha hátat fordítok a közönségnek, akkor is játszom. Ők ezt pontosan érzik, és így kerülnek bele abba a szinte hipnotikus körbe, amit egy-egy szerepformálás jelent.

A novoszibirszki Glinka Zeneakadémián Vlagyimir Didkovszkij volt a mestere, énektanára a Bolsoj egyik korábbi énekese, Jevgenyija Kragyina volt. Ön kinek adja tovább a tudást?

Van olyan kollégám, aki tanácsot kér tőlem, és szívesen segít nekik. Ám annak ellenére, hogy van pedagógusi diplomám, nem vállalom tanítványokat. Kezdő koromban láttam, hogy mennyire elnyűttek voltak azok, akik a tanítás mellett énekeltek is. Szerintem a

színpadra nem lehet fáradtan bejönni, úgy nem lehet a maximumot nyújtani.

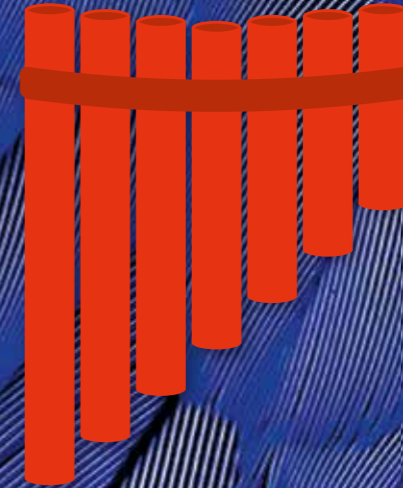
Pályája során hatvan operai szereplő bőrébe bújt. Ha nem számítana a hangfaj, és egy alkalommal bármelyik operai hőst elénekelhetné, ki lenne az?

Oroszországban gyakran előfordult, hogy tenorista vagy basszista szerepet is rábíztak a baritonokra, így én is énekeltem olyan szövegeket, amelyek eredetileg nem az én hangszínemre íródtak. Ha egy opera erejéig női hangom lehetne, akkor a *Sámson és Delilából* Delilát választanám.

Az elmúlt időszakban könyv jelent meg a pályájáról, idén a Magyar Állami Operaház Kamaraénekeke lett, augusztusban pedig állami kitüntetésben részesült, tisztikeresztet kapott. Ennyi komoly visszajelzés után hogyan folytatja tovább?

Ezek mind hatalmas elismerést jelentenek számomra! A kamaraénekesi címet általában fiatal művészeknek ítélik oda, így különösen megtisztelő számomra, ha még engem is ifjúnak tartanak

(*nevet*). A tisztikeresztet el sem akartam hinni, korábban azt gondoltam, hogy ez elsősorban a tudósok privilégiuma. Az idei év a nagy meglepetéseké, mert a felsoroltakon kívül nagyon meglepett az is, ahogy a huszonöt éves jubileumomat ünnepelték. Az Erkel Színházban egy Rigoletto-előadás után bejött a színpadra Ókovács Szilveszter főigazgató, köszöntött, tortát toltak be tűzijátékkal, és a közönség felállva énekel – nekem. Nem is értettem igazán, hogy mi történik körülöttem! Ez a sok elismerés annak a jele is lehetne, hogy egy pálya lezárult, de szerencsére nem így van. Október 30-án Verdi *Stiffelió*-jában Stankar tábornok szerepét énekeltem, amit először formáltam meg, novemberben pedig Győrben léptem fel Verdi *Requiem*-jében. December-től februárig az Erkel Színházban a Traviatában Germontként, a Toscában Scarpiaként leszek látható-hallható, és külföldi megbízásokról is tárgyalok. Továbbra is a művészi munkámmal igyekszem meghálálni a felém áramló sok-sok szeretetet. ○

PAPAGENO

élménykalauz

magazin | blog | stream

Adjon Isten jó éjszakát!

Hosszan tartó súlyos betegség után hatvannégy éves korában október 31-én elhunyt Kukely Júlia. A Liszt Ferenc-díjas operaénekesre Karczag Márton emlékezik.

Létezett valaha egy szép operaházi hagyomány: ha egy jeles művész elérkezett tagságának negyedszázados évfordulója, kiválaszthatott egy szerepet, melyben a barátok, pályatársak és a nagyközönség méltóképp megünnepelhetette. Kukely Júlia 2005-ben a Toscát kérte jubileumi előadásul, s el is énekelhette – egyetlen alkalommal. Pontosan tudta, hogy a szólam vokális képességei határain mozog, az övénél jóval drámaibb hangokat is elnyelt már a hatalmas Puccini-zenekar. Mégis, egyetlen előadás kedvéért megtanulta, torkába ültette a főszerepet, melyet

pályája során legalább egyszer magáénak akart tudni. Micsoda szakmai alázat, önkontroll és saját képességbe vetett hit kell ahhoz, hogy valaki hónapokig megszállottan dolgozzon egyetlen tavaszi este kedvéért. Juli persze diadalt aratott, az Erkel Színház nézőtere – mely jórészt az ő kedvéért telt meg – méltán ünnepelte. Mintha a korábbi évtizedek összes operai figurája előtanulmány lett volna Flória Toscához, a vidékről jött lányhoz, aki énekesnőként Róma kedvence lett. Soha többet nem kapott főszerepet. Ötvenegy éves múlt ekkor.

Panaszra nem lehetett oka, vezetői pályafutása első negyedszázadában tisztességesen szórták meg főszerepekkel. Sőt, végigtekintve a hosszú listán, felmerül a gyanú, mintha tudatos építkezés helyett egyik mélyvízből a másikba dobták volna a fiatal szopránt. Már első évadja végén megkapja a *Ravasz rókácska* kényes címszerepét, majd Eletttrát, az Éj királynője előképét Ascher Tamás híres-hírhedt *Idomeneo*jában. Alig huszonhét éves, amikor először formálta meg Melindát és Violetta, egy évvel később Ágai Karola bravúráját ismételve a *Hoffmann*

○ DON GIOVANNI | Forrás: Operaház Archívuma és Emlékgyűjteménye

hármass női szerepében brillíroznak, Olympiaként spiccen állva. Amikor Házy Erzsébet és Andor Éva után bemutakozott Bessként, megtelt az Erkel Színház takarása, mindenki látni akarta az új fekete bombázót. Az 1982-es év szenzációja Ljubimov *Don Giovanni*ja, amelyben hosszú évekig énekléi Donna Annát, majd egy másik nagy produkció jön, Békés András *Pillangókisasszonya*. Az újranyitott Operaházban kapja első Wagner-szólamát, Pogner Évát és az első kortárs feladatot az *Ecce Homo*ban. A pályafutás következő diadalmas állomása Salome lesz. A kilencvenes évek közepén Johann Strauss operettjei kerülnek előtérbe, majd a hervadó szépasszonyok, *A tábornagné*, Alice Ford, a *Wozzeck* Marie-ja és Ellen Orford. Megtalálta a szerepeit (vagy azok Őt) – miközben szerepkörét utólag sem egyszerű behatárolni. Mintha mindent énekelte volna, amihez másnak épp nem volt affinitása. Igazgatói negyedszázadon át használták – és olykor kihasnálták – megbízhatóságát. Hiába a legendás Sziklay Erika-féle technika, a változatos operai figurák Cavallitól Bergig megeszik a hangot. Végigtekintve előadói listáját fájdalmasan sok a kihagyott lehetőség: micsoda Musetta, Manon vagy Nedda lehetett volna!

Juli igazi népopera – Erkel színházi – művész volt, repertoárénekes, nem válogató sztár. Amit rábíztak, megoldotta. Ha hívták, fellépett külföldön, de nem rohant ki pénzt csinálni. Hűséges volt az anyaszínházához, amelyik felnevelte, s mindvégig bízott benne, épített rá. Mert Rá lehetett építeni. Nevét nem szedték nagy betűkkel, nem sóhajtott fel a közönség, amikor megtudta, este ő énekel. Pedig előadás végére rendre előkerültek a zsebkendők, mert nem eljászotta Cso-cso-szánt, Melindát vagy Violetta, hanem élte. Azonosult a szerepeivel, a

lelkéből egy darab minden este ottmaradt a színpadon. Honnan hozta ezt a szent lángot? – az ő titka marad. Nem élt extrém megoldásokkal, alakításai klasszikus csiszolatok voltak. Alázatosan bízta rá magát karmestereire és rendezőire, elképesztő nyitottsággal szívott magába mindent, folyton tanulni akart. De tanítani is érdemes volt, hiszen minden gondolat megragadt benne, értelmezte és magáévá tette az instrukciókat. Noha egy nagyon erős szoprán generáció tagjaként kezdte a pályafutását, sohasem rivalizált. Sőt, aligha volt magyar énekesnő, akit az elmúlt évtizedekben ennyit lehetett látni a nézőtérben, kollégáit, pályatársait figyelve. Napi lételeme volt a zene, mindent megnézett és véleményezett. Túpontosan, de minden gonoszságtól mentesen.

Pedig fáj neki a gyorsan múló idő. Belátta, hogy a két kis hangszalag már nem úgy engedelmeskedik, ahogy ő szeretné. De a tartása megmaradt, Melindát huszonegy év után önszántából adta vissza. A Tosca és a szakmai nyugdíj utáni évek még tartogattak számára ajándékokat. Ekkor kapta meg Despinát, az *Elektra* Felvigyázóját

és Larinát. Ezekbe a szólamokba egy végigénekelte élet tapasztalatát tudta belevinni. Ahogy az *Anyegin* báljában előkerült egy pezsgősüveggel a kezében, s a mámorból egy másodperc alatt feleszmélt és megértette, mi történik, olyan pillanat volt, amire csak a legnagyobbak képesek. Aztán elfogyott alóla a színpad. Maradt a tanítás és a szenvedélyes előadás-látogatás, amikor egészsége engedte. Alig egy éve, a pestújhelyi templomban adta az utolsó koncertjét, énekelte mindent Elza álmától Wolf Péterig. Egyszerre volt Istenfélő asszony és Dívá, ahogy a nagy fekete jelmezben meghajolt az oltár előtt. Kedvence már nem Tosca imája volt, hanem a halálra készülő Desdemona *Ave Mariája*, és az *Est dal*. Ahogy hatvanhárom évesen kiáll és egyszer utoljára megcsillogtatja énektudásának ökonómiáját, csoda. Szép, gömbölyű kislányhangon énekléi: „Adjon Isten jó éjszakát, / Küldje hozzánk szent angyalát, / Bátorítsa szívünk álmát, / Adjon Isten jó éjszakát!” Julika, úgy távoztál el, hosszú és méltatlan szenvedés után, hogy csak olyan embereket hagytál itt, akik mélységes szeretettel gondolnak rád! Adjon Isten jó éjszakát! ○

○ PORGY ÉS BESS | Forrás: Operaház Archívuma és Emlékgyűjteménye

Középen

Az Eiffel Műhelyház kialakítása természetesen határozott terv része, Ókovács Szilveszter főigazgatói kinevezésének kezdetétől sürgette az „integrált műhely-, raktár- és próbacentrum” létrehozását. Az előkészítés megkezdődött, és bár 2013-ban még nem, de 2014 őszén már megfogalmazódott, hogy a MÁV egykori, Kőbányán található, 22 000 m²-es alapterületű Északi Járműjavítója lesz a legmegfelelőbb választás. Nem ez volt a perdöntő, de különös egybeesés, hogy az Operaház acél tetőszerkezetét ugyanaz a Feketeházy János tervezte, mint aki az Eiffel-csarnokot megálmodta. A szegedi közúti Tisza-híd és a budapesti Keleti Pályaudvar vágány-csarnoka (később a Ferenc József-, ma Szabadság-híd) okán komoly szakmai érdemeket szerzett mérnök 1886-ra felépült, öthajós, bazilikás elrendezésű

Kőbánya Budapest szíve, de legalábbis mértani közepe itt, a Csajkovszkij parkban található. Talán nem a véletlen műve, hogy a több zeneszerző büsztjét is rejtő zöld területtől csak pár saroknyira lévő Eiffel-csarnokban a művészet kért helyet magának.

Filip Viktória

Fotó: Csibj Szilvia

Fotó: Csibj Szilvia

Fotó: Csibj Szilvia

épületében 2015 szeptemberében rendezték meg a csarnokfoglalót, miután a 1555/2015. számú kormányhatározat értelmében az Opera megkezdhetette történetének egyik legnagyobb volumenű beruházását.

2017 nyarán aláírták a szerződést a STRABAG Építő Kft., a Strabag AG és a Böhm Stadtbaumesiter & Gebautechnik GmbH. alkotta konzorciummal, és Magyarország legnagyobb alapterületű ipari műemléke körül lebontották a sufniépületeket, eltávolították a csővezetékeket, szeptemberben pedig sor került a szimbolikus alapkövetételre is. Krucsainé Herter Anikó, az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős helyettes államtitkára megnyitó beszédében elmondta, hogy „ez egy kultúrtörténeti beruházás, amely egyszerre 19. századi értékmentés és 21.

századi építészeti művészeti innováció, amelyet eddig csak a világ legnagyobb kulturális metropoliszaiban láthatunk”. Szalay-Bobrovniczky Alexandra humán főpolgármester-helyettes azt hangsúlyozta, hogy „az Eiffel Műhelyház új kulturális színpont, találkozóhely, amely közép-európai kitekintésben is páratlan. Fontos, hogy egyedülálló kulturális örökségünket ne csak megőrizzük, hanem a kor elvárásaihoz illeszkedve fejlesszük is. Ez a Budapest rozsdáövezetében megvalósuló, példamutató beruházás inspiráló lehet a ma még stagnáló ipari örökségvédelem területére is.” Ókovács Szilveszter kiemelte, hogy „ez az épület mindig is a közjót szolgálta, és ezután is azt fogja. Azzal együtt, hogy a Magyar Állami Operaház munkatársai itt mindennapi munkájukat fogják elvégezni, hétfévente az operaházi színpaddal

méretazonos pódiumon kortárs vagy épp barokk operák előadásai lesznek láthatóak”. Az alapkövet a kultúráért felelős helyettes államtitkár, a humán főpolgármester-helyettes és Eötvös Péter zeneszerző, karmester az Opera főigazgatójával közösen helyezték el.

Az egykor gőzmozdonyok javítására szolgáló Északi Járműjavító funkcióváltását ünneplő gesztus része volt az a nagyméretű fémhenger is, amelybe az ilyenkor szokásos napilapokon, pénzerméken és bankjegyeken kívül az opera és balett műfajait szimbolizáló egy pár balettcipő és egy karmesteri pálcá is került. Az alapkövetelési henger az Eiffel Műhelyház tervein és mozdonyokat ábrázoló fotókon kívül az Alapkövetelési Okmányt is tartalmazza, amelynek veretes szövege szerint „a felépülő komplex intézményi bázis lépést kíván tartani a művészi fejlődéssel: próba-, gyártó-, illetve logisztikai központként, valamint a legmodernebb technikával felszerelt raktárként fogja szolgálni Magyarország legnagyobb kulturális intézményét. Az Opera egyedülálló komplexumaként és a Bánffy Kis-színház kialakításával annak újabb játszóhelyeként, a közönség előtt is izgalmas dimenziókat nyit meg a zene és a tánc különleges rétegeinek világában. Egyedülálló pillanat ez a hazai operajátzás történetében, hiszen a jövő generációja az Eiffel Műhelyházban működő képzőhelyekből indulva, magas szintű repertoárismerettel felvértezve foglalhatja el méltó helyét az Opera táraiban, együtteseiben. (...) Bízunk benne, hogy a zene, ének és tánc évszázadokon átívelő, örökérvényű üzenete mindig visszhangozni fog e falak között, Európa közepén, Budapesten, a kultúra fellegvárában, a magyar nemzet fővárosában”. ○

Fotó: Nagy Attila

133 év bedobozolása

Fotó: Nagy Atilia

Fotó: Rákossy Péter

Fotó: Rákossy Péter

Nincs felállványozva a homlokzat, nincs szétverve minden és nem szaladgálnak sisakos munkások láthatósági mellényben az Andrassy úton, a közönség számára mégis zárva van az Ybl-palota. Akkor mégis mi történik? Az egyik legfájdalmasabb fejezet: a kiköltözés.

Mona Dániel

Mindenki, aki élt már át költözést, tudja: ingóságaink mennyisége valamennyi esetben felülmúlja elképzeléseinket. Az évek során rengeteg minden halmozódik fel, és egy otthon – tisztelet a kivételnek – nincs akkora, mint az Operaház épülete. S bár nem törvényszerű, de többnyire a lakás, ház és az összegyűlt dolgok méretei egyenesen arányosak egymással. És van még egy fontos tényező: az idő. Minél több telik el belőle, annál inkább gyarapodnak a fontos tárgyak. Egy szó mint száz,

a 134. évadába lépett Magyar Állami Operaháznak sok holmija van. Nagyon sok. Ezeket kellett összepakolni és elköltöztetni december elejéig, feszes menetrend szerint, négy ütemben. Az első operafecskék már meg is szokták új helyeiket.

De kik ők? És hova mentek? Logikus döntés, hogy akik a legszorosabb kapcsolatban állnak a produkciókkal, ők kerüljenek az Erkel Színházba. Így a dramaturgok már elfoglalhatták

új helyüket, és az Opera jelenleg egyetlen játszóhelyére költözött a kottatár is, amelynek munkatársai közel ezer dobozba tudták bepakolni a sok-sok zeneművet. Rendkívüli kollegialitás jellemezte házon belül ezt a nyár óta tartó folyamatot, hiszen az egyre növekvő halmot folyamatosan meg kellett mozgatni – hol kiszedni belőle, amire szükség van, hol átcipelni ideiglenes helyiségekbe, hogy hozzá lehessen férni a többihez. Az egyik balett-teremből és a harmadik emeleti Cukrászdából, ahol a csomagok várták a költöztetőket, kora reggeltől késő estig profi és gyors szakemberek hordták át azokat az Erkel Színházba. Különösen komoly erőfeszítés volt a hurcolkodás záróakkordja, amikor felkerült a második emeletre az összes könyvkötő gép, melyek finoman szólva nem könnyűek. S bár még nem volt lehetőség teljesen

kipakolni, előbb-utóbb minden kotta kikerül majd az erre a célra felszerelt polcokra.

Az első, október végéig tartó ütemben tették át székhelyüket a jelmezek és készítőik is. Az eddig is több helyszínen tárolt kosztümök ezentúl is több épületben várják majd énekesüket, táncosaikat: azok a ruhák, amelyek a jelen évadban használatban vannak és lesznek, az Erkel Színházba kerültek, a Kenyérmező utcai varrodából pedig (amely egyben raktár is) az Üllői útra, ahol csatlakozott hozzájuk az operaházi készlet egy része is. A másik felének a Nagymező utcában találtak albérltet, amíg át nem kerül méltó helyére az operaházi korszerűsítésekkel párhuzamosan épülő Eiffel Műhelyházba, egész pontosan annak Jelmezzraktárába. Mintegy két hétig tartott

Fotó: Nagy Attila

Fotó: Nagy Attila

Fotó: Rákossy Péter

Fotó: Nagy Attila

A férfi-nő kapcsolat drámái

A Pillangókisasszony történetének története

A Pillangókisasszony a világ egyik legnépszerűbb, legtöbbet játszott operája, történetét még az is ismerik, akik soha nem látták színpadon vagy filmen a művet. Pinkerton, az amerikai tengerész megérkezik Japánba, ahol ideiglenesen feleségül veszi Pillangókisasszonyt – s néhány hónap múlva, elutazásakor befejezettek is tekinti a viszonyt. A történetben épp a legfurcsább mozzanat az, ami teljesen hiteles: az ideiglenes házasság. Ezt sokan talán az írói fantázia termékének tartják, pedig a 19. század második felében a prostitúció közismert formája volt Japánban...

Az opera történetének ősforrása Pierre Loti francia tengerésztiszt regénye, aki még csak néprajzi érdeklődéssel dokumentálta az átmeneti házasságot, az opera közvetlen irodalmi előfutárai, John Luther Long Madama Butterfly című elbeszélése, s a novella alapján készült egyfelvonásos színdarab, David Belasco műve azonban az amerikai és a japán kultúra ütközését állítja középpontba...

Miért vár Cso-cso-szan kitaróan Pinkertonra, talán nem érti, hogy ő prostituált, és csak ideiglenes házasságot kötött? Tévedését részben magyarázhatja az, hogy azt hiszi, férjének hosszú távú terve van vele; meglehet, hogy a házasságuk ideiglenesnek, üzleti alapúnak indult, de azután valahogy egymásba szerettek. Lélektani értelemben ez a drámai helyzet már kezd túllépni a konkrét, Japánhoz kötődő történeten, hiszen párkapcsolatokban bárhol és bármikor előfordulhat, hogy az egyik fél ráerőlteti a másikra a saját értékrendjét, szokásait, életmódját. A szellemi-lelki értelemben leigázott fél pedig elveszíti saját „hátországát” és kiszolgáltatottá válik...

Részletek Mannhardt András pszichológus cikkéből (2017/03. sz.)

mindent nap
pszichológia

összepakolni – mintha tizennégy napig éjjel-nappal a gardróbunkat rendezgetnénk. Ahogy jeleztem: nagy otthon, sok holmi.

És sok lakó. A balett-társulat tagjai annak ellenére, hogy aktív résztvevői a produkciónak, nem költözhetnek az Erkel Színházba, hiszen próbahelyszínre, öltözőkre, zuhanyzókra, masszőrszobákra van szükségük, nem beszélve a titkárságon vagy a videó- és hangstúdióban dolgozó kollégákról, akiknek szintén a táncpark közelében illik és érdemes lenniük. Épp ezért október elején mindenki, akinek van lila B-betűs pólója, átvonult Budára, ahol a Beethoven utca és a Böszörményi út találkozásánál tágas, udvaros épületben letek ideiglenes otthonra. A Magyar Állami Operaház Zenekarának Jókai utcai próbaterme is főhadiszállássá alakult a felújítási munkálatok idejére, hiszen a zenészek

is elbúcsúztak az Ybl-palotától, kikapoltak a zenekari árokból.

A kottatárhoz hasonló sportteljesítményként megsüvegezendő az, ahogy az Opera munkatársai bedobozolták az Emléktárat: 133 év kottáit és kincseit. Az Operaház falairól eltűntek a képek, festmények, polcairól a szobrok, emléktárgyak, hogy aztán mind a 485 tételt átvigyék egy raktárba. Ugyanez a sorsa a Bánya néven ismert kotta-archívumnak is, amelynek tartalmát 898 csomagba sikerült elrejtetni – szó szerint, hiszen az anyag a rekonstrukció ideje alatt nem lesz kutatható. Nemcsak az operaházi dolgozóknak fájdalmas tehát ez a mozzanat, de az operatúdok is archív zenei táplálék nélkül maradnak egy időre.

A többi iroda, műhely és csoport is fokozatosan elhagyta az Operaházat. Az újév után már csak a generál

kivitelést végző munkások tartózkodnak majd az Andrássy úti épületben, decemberben ugyanis megkezdődnek a látványos változások: kibontják az első falakat. Bizonyos, a tervezéshez szükséges feltárások és fúrások már október elejétől folynak, de a nagyobb beavatkozásokhoz szükség van engedélyezési tervekre, amelyeket 2018 elejéig fokozatosan fogadtatnak el. A munkálatok idejére a kivitelezők is az Opera nagy családjának tagjaivá válnak és beköltöznek az Operaházba. Ennek apropóján irodává minősült át a Dalszínház utcai oldal néhány exöltözője.

Sokkal nagyobb a sisakos forgalom és jóval látványosabbak az építészeti beavatkozások az Eiffel Műhelyház területén, hiszen onnan már régés-rég kiköltöztek a javításra váró vasúti szerelvények, és júliusban megkezdődött a munka: az Operaház új játszóhelyének és műhelyházának kialakítása. Szó

szerint pincétől a padlásig dolgoznak az épületkomplexumon, amennyiben a főcsarnok első egyharmadának (ez lesz az Eiffel Műhelyház közönségforgalmi része) tetőburkolatát tartószerkezeti lecsupaszították, alul pedig megkezdődtek az új padlószerkezethez szükséges mélyépítési munkák. Előbbi bárki megcsodálhatja, aki a Kőbányai út felé veszi az irányt – nem mindennapi látvány. A föld alól pedig izgalmas részletek bukkannak elő: mozdonyok terhelésének ellenállására besüllyesztett alaptestek, amelyeket ki kell emelni ahhoz, hogy folytatódhasson a magaskultúra új helyszínének mélyalapozása. De nemcsak alapoznak, hanem ásnak is – mélyre, mégpedig egy zenekari árkot. Már most hatalmas lyuk hívja fel a figyelmet arra, hogy érdemes lesz ide ellátogatni, hiszen nemcsak a kert, a látványműhely és a büfé áll majd a közönség rendelkezésére, de egész produkciók költöznek majd az Eiffel

Műhelyházba zenekarostul, sőt vadozatú rendezések is készülnek majd a helyszín számára, ahol természetesen nézőteret is kialakítanak.

November közepétől toronydaruk integetnek a távolba, s viszik hírért az Opera eddigi legnagyobb beruházásának. A daruk alatt és között pedig található két kisebb épület, amelyeket C-nek és D-nek kereszteltek el, és amelyek feltárása – elsőként a padlószerkezet felbontása – október elején már megkezdődött. Az oldalsó melléképületek egyike, a D az üzemeltetés központja lesz, a C pedig olyan izgalmas ruhát ölt, hogy annak taglalása külön cikket érdemel majd az *Opera magazin* következő számában. Addig is a www.opera.hu honlapon további részleteket és érdekességeket olvashatnak az Operaházzal és az Eiffel Műhelyházzal kapcsolatban. ○

Akiktől mennydörög a színpad

Különleges hangeffektek, összetett kommunikációs rendszer, díszletelembe rejtett hangszórók. Az Opera háttérszakmáit bemutató sorozatunkban ez alkalommal a hangmesterek birodalmába látogattunk el.
Várhegyi András

Megbújik az Andrásy úti dalszínház nézőterének leghátsó traktusa mögött egy apró helyiség, amit ugyancsak páholynak neveznek, ám itt nem a jól megszokott, díszes, vörös bárnyborítású, aranyozott belső tér fogadja a belépőket, hanem robusztus keverőpult, erősítők és egyéb, bonyolult hangtechnikai berendezések. Ez az úgynevezett hangpáholy, ahonnan az előadások hangosítással, vetítéssel kapcsolatos feladatait látják el a szakemberek.

A háromfős csapat vezetője Hüttl Gábor főhangosító, aki 1978-ban került a Magyar Állami Operaházhoz. Tudását régi mesterektől szerezte, és bár az idők során sokat fejlődött a technika, a munka lényege a mai napig változatlan – ezeket az ismereteket igyekszik maga is átadni két kollégájának, Erdős Péternek és Németh Istvánnak. „Nagyon nehéz volt bekerülni, az utcáról nem is lehetett, csakis ajánlással vettek fel munkatársakat – emlékszik vissza a kezdetekre a vezető hangosító. – Nincs idő hosszasan magyarázatokra, ezért olyan munkaeőre van szükség, aki pontosan tudja követni, mi történik a

színpadon, és akár egy összenézésből érti, mit kell tennie. Nem lehet hibázni, nincs lehetőség ismétlésre” – sorolja a jó hangtechnikus legfontosabb ismérveit Hüttl, aki azt is elismeri, hogy ez időnként stresszesé teszi ezt a hivatást. „Volt olyan kolléga, aki műszakilag nagyon képzett volt, de képtelennek bizonyult elviselni azt a lelki terhelést, ami napi szinten jelentkezik. A pultban lenni ugyanis komoly felelősség.” Az új, rátermett szakemberek megtalálása összetett feladat, ezért is kell megbecsülni, amikor feláll egy ütőképességű csapat.

Erdős Péter 2004-ben került az Operához műszerész végzettséggel, és némi amatőr zenészként szerzett gyakorlattal a tarsolyában. „A hangszerem a basszusgitár, ami elég távol esik az operák zenei világától, ám mostanra megszerettem ezt a műfajt is – meséli Erdős, aki a hangosítói feladatok közül a mikrofonozást szereti a legjobban. – Nagyszerű érzés, amikor a megfelelő elhelyezés után összeáll egy ideális hangkép.” 2013-ban csatlakozott a csapathoz Németh István, aki a rendezvények világából érkezett, sok éves

hangosítási és világítási tapasztalattal. Szeret a hangpáholyból irányítani, de a színpadon is szívesen tevékenykedik, ha ott van rá szükség. A Házban eltöltött évek a zenei ízlését is alakították. „Mára tudom, hogy a modern művek kevésbé állnak közel hozzám, leginkább a régi, klasszikus operákat szeretem” – fogalmaz.

Az Opera hangtechnikai feladati más jellegűek, mint a prózai vagy a többi zenés színházban szokásos, hiszen míg például a Budapesti Operettszínházban a színészek hangját mikroport segítségével erősítik fel, addig a magánénekesek hangosítás nélkül, saját énektechnikájukat és a terem akusztikáját kihasználva szólalnak meg a színpadon. Csupán a kórus kap némi mikrofonos támogatást, amennyiben túlságosan hátul foglalnak helyet, és a díszlet miatt nehezen jutna előre a hangjuk, illetve ha külső helyszínen énekelnek. Az élő voce azonban mindig jelen van az előadások során.

A hangpáholyból irányítják a különböző hangbejátszásokat, például a robbanás- vagy dörgéeffekteket. Korábban a rendezők hozták a maguk anyagait, mára azonban a hangtechnikusokra bízák ezek kiválasztását. „Ilyenkor régi, archív szalagok között keresünk felvételeket, időnként pedig a Magyar Rádióhoz fordulunk, mert nekik hatalmas effektárk van” – teszi

○ HÜTTI GÁBOR, ERDŐS PÉTER, NÉMETH ISTVÁN | Fotó: Nagy Attila

Kulissza

hozzá Hüttl Gábor. Olyan is előfordult, hogy a hangosítók hoztak létre bizonyos hanghatásokat, amelyeket az előadás számára rögzítettek. Händel operája, a *Xerxész* számára például a mosdóban vettek fel csobogáshangot a hajó elsüllyedésének jelenetéhez, de kellett már keresniük nyikorgó ajtót és rögzítettek csapódásokat is, ha arra volt szükség.

A hatásos hangeffektek megtalálása mellett legalább annyira fontos, hogy a megfelelő időben játsszák le azokat. A hangosítók minden színpadi próbánál jelen vannak, hiszen biztosítják a szükséges technikai feltételeket, továbbá maguk is követik a rendezés menetét. Mire az előadás élesbe fordul, már fejből tudják, mikor kell az indítógombhoz nyúlniuk, ám segítségükre van a hangpáholyban elhelyezett karmestermonitor, és az ügyelő is, aki a partitúrában szereplő hangadás előtt jelez nekik. Abban az esetben, ha egy produkció még pontosabb kotta- és partitúraismeretet igényel, egy kor-repetitor is közreműködik. „*A kármeliták* című zenedrámánál például annyira kényes, nagy pontosságot igénylő bejátszások voltak, hogy a zongorakísérő itt ült velünk a pultban, és ő indította el a lejátszásokat a megfelelő pillanatban” – emlékszik vissza Erdős Péter.

A próbák során a hangosítók a különféle műhelyekkel is összedolgoznak, főként olyankor, amikor a színpadon hangszórót kell elhelyezni, és ehhez díszlettervezői ötletre van szükség. Az *árnyék nélküli asszony* című Richard Strauss-operában például egy dom-borművel díszített oszlop belsejében rejtették el az eszközöket.

És ha már műszaki berendezéseket emlegettünk, nem tekinthetünk el a

technika ördögétől sem, hiszen ami elromolhat, az sajnos néha el is romlik – erre pedig a legrövidebb időn belül reagálnia kell a szakembereknek. „Bármi gond van, azonnal meg kell tudjuk oldani, különben leáll az előadás – mondja Hüttl, aki kollégáival nemcsak a hangtechnikáért, de az épületben működő videórendszerért is felel –, az eszközök karbantartása és javítása a legfontosabb feladatok közé tartozik.”

Az énekesek a színpadon tévékészülékek segítségével tudják követni a karmestert, enélkül szétesne a darab. „Volt már rá példa, nem is egyszer, hogy a szünetben kellett megjavítani egy tévét – idézi fel Erdős Péter, aki már több alkalommal mentette meg a helyzetet. – *A Pomádé király új ruhája* című gyerekoperánál történt, hogy meghibásodott a frontkeverő. Negyedóra állt rendelkezésemre, hogy egy kisebb tartalékkeverőt beállítsak, hogy késedelemmentesen tudjuk folytatni az előadást.”

Szerencsére a megfeszített munka mellett arra is lehetőség nyílik, hogy a hangosítók időnként hátradőljenek, és átadják magukat a zene élvezetének. Hüttl Gábor egyes operadarabokat már több száz alkalommal hallott, ám képtelen megenni. „Mágnesként vonzanak ezek a produkciók. Ez a legnagyobb erő, ami az Operához köt minket.” ◦

NEMZETI

NEMZETI SZÍNHÁZ
KÖZÖS VEZETŐ

SCHNELL
ÁDÁM

KRISTÁN
ATTILA

FIGARO
HÁZASSÁGA

15 ÉVES
AZ ÉRTÉK
180 ÉVES
A NEMZETI
SZÍNHÁZ

Az Opera őszi kiadványai

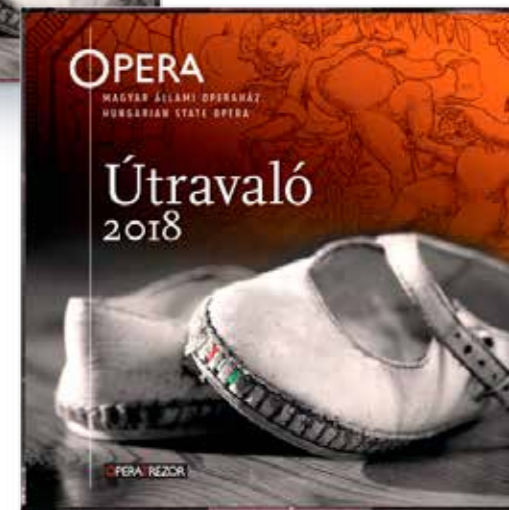
Noha az Operaházban június óta nincsenek előadások, a Dalszínház utcai OperaShop továbbra is várja a látogatókat. Sőt október végén megnyitott a „kistestvére” is, amely az Erkel Színház Bartók termében az előadások előtt és alatt tart nyitva. Mindkét boltban kapható az Opera összes régi és új saját kiadványa. Karczag Márton

Márpedig a CD- és könyvkiadás a dalszínház felújítása alatt sem szünetel. 2017. szeptember 4-e és 21-e között Erdély és Partium nyolc városában vendégszerepelt az Opera társulata. A *Kárpát-Haza OperaTúra* minden nézőjét ajándécsomaggal örvendeztette meg a Ház, amelyben többek között az *Opera 133* című könyv, illetve az *Opera 130* DVD aktualizált változata (M. Tóth Géza két filmjével), valamint az *Útravaló 2013* CD (Héja Domonkos a Budapesti

Filharmóniai Társaság Zenekarának élén Erkel Ferenc, Weiner Leó, Bartók Béla és Kodály Zoltán műveit vezényli) új kiadása is helyet kapott. A közel háromhetes túrán 20 000 csomagot osztottak szét a nézők között, de a tél végén induló felvidéki és délvidéki magyar városokat célba vevő második turnéra ugyanennyit sokszorosítanak.

A kétszer 40 000 hanghordozó rengetegnek tűnik, de jó hír, hogy a 2017-es *Útravaló* CD-ből – amelyre idén népszerű operarészletek rádiófelvételei kerültek – ennél is többet gyártanak majd, év végig összesen 60 000 darabot. A sorozat következő kiadványára a májusi gyermekkori koncert anyaga kerül – ezzel fogja a Magyar Állami Operaház megörvendeztetni az összes 2018-ban születendő magyar gyermek családját.

November 3-án, a Magyar Opera Napja „előestéjén” mutatta be Ókovács Szilveszter nemcsak a színház, de valószínűleg az egész hazai CD-gyártás példátlanul nagyszabású projektjét. A főigazgató úr által összeválogatott *MagyarOpera200* elnevezésű díszdobozba összesen 50 magyar opera (Balassa Sándor: *Az ajtón kívül*, Bartók Béla: *A kékszakállú herceg vára*, Bella Máté: *A tavasz ébredése*, Bozay Attila: *Az öt utolsó szín*, Durkó Zsolt: *Mózes*, Dohnányi Ernő: *A tenor*, Eötvös Péter: *A szerelemről és más démonokról*, Erkel Ferenc: *Bátori Mária* – részletek, Hunyady László (ősváltozat), *Bánk bán* (ősváltozat), Dózsa György – részletek, *István király*, Fekete Gyula: *A megmentett város*, Goldmark Károly: *Sába királynője* – részletek, Gryllus Samu: *Két nő*, Gyöngyösi Levente: *A gólyakalifa*, Kodály Zoltán: *Háry János*, *Székely fonó*, *Canticum Rákócziánium* – *Czinka Panna balladája*, Lajtha László: *A kék kalap*, Ligeti György: *Le Grand Macabre*, Madarász Iván: *Utolsó keringő*, Mezei Gábor Péter:

A ravatallal szemben, Orbán György: *Pikkó hertzeg*, Petrovics Emil: *C'est la guerre*, Lysistraté, Ránki György: *Pomádé király új ruhája*, Ruzitska József–Heinisch József: *Béla futása*, Selmeczi György: *Spiritiszták*, Solti Árpád: *La Violetta*, Szokolay Sándor: *Hamlet*, Szőnyi Erzsébet: *A makrancos királylány*, Tallér Zsófia: *Leánder és Lenzirom* – DVD, Vajda János: *Mario és a varázsló*, Varga Judit: *Szerelem*), és három bónusz kiadvány (*Újévi nyitányok*, J. Strauss: *A cigánybáró* – részletek, *Opera 133* DVD) került, amelyet egy 200 oldalas booklet egészít ki, húsz jeles zenetörténész 50 rövid tanulmányával. A felvételek zöme a tavaszi MagyarFesztben készült, de a bokszban helyet kapnak a színház korábbi kiadványai éppen úgy, mint a Magyar Rádió Archivumának ritkaságai. A díszdoboz, amely számos világhíres felvételt tartalmaz korlátozott

számban, 49 900 forintért kapható az OperaShopban, és az intézmény ajándékként minden hazai könyvtárba el fog jutni.

A MagyarOpera200 céljáról bevezetőjében így ír Ókovács Szilveszter: „Hadd legyenek pátoszmentesen egyenes: az, hogy a neves karmester ne mondhasa, hogy »bocs, de én a Háryt ki nem állhatom«, a neves kritikus ne írhasa le, hogy »a Székely fonó kezdetektől problémás darab, nemlétező műfaj«, hogy értelmiségiek ne hangoztathassák büszkén, hogy »számukra bizony kakofon darab a Kékszakállú«, és Erkel se kellene lesajnálnia senkinek, miszerint »itthon gubbasztott, és csak a magyar történelemkönyvekig látott fel a polcra«. Nem véletlen, hogy már megint a nemzeti pantheon időrostáján már fennakadt szerzőket említem:

ha még az ő művészetük elismerése vagy legalább értő kritikája sem egyöntetű idehaza, sok tennivalónk van, s még több az ő kortársaik, s az utánuk következők, a mi kortársaink megismertetéséért, s az ugyancsak kortárs zenehallgatók meggyőzéséért. Ezért fáradoznia a Magyar Állami Operaháznak kötelessége, s szilárdan hiszem, hogy ezért dolgoznunk érdemes."

A bokszba is bekerült, de külön is napvilágot fog látni a tavaly novemberi *Bátori Mária* koncertszerű előadás majd' 80 perces keresztmetszete is. Erkel Ferenc első operáját Kocsár Balázs főzeneigazgató vezényelte, a címszerepben Kolonits Klárát hallhatták az érdeklődők. Nagy sikert aratott a tavaly szeptemberben indult az *Operaház Örökös Tagjai* című könyvsorozat. Medveczky Ádám, Simándy József, Tokody Ilona és Szinetár Miklós portréi után Andor Éva emléke előtt tiszteleg a

következő kötet. A kiváló soprán és pedagógus életrajzát Angelika Lippe állította össze. A tél folyamán kerül ki a nyomdából Pártay Lilla és Sólyom-Nagy Sándor munkásságát bemutató két kiadvány. Februárban pedig születése 120. évfordulója

tiszteletére Tóth Aladár zenekritikus és operaigazgató életrajzi könyve várható abban a sorozatban, amelynek korábbi darabjai – Fricsay Ferenc, Sergio Failoni és Radnai Miklós – még korlátozott számban beszerezhetők az OperaShopokban. ○

ORIGO

WWW.ORIGO.HU

Irányváltás

A Hunyadi László és A víg özvegy őszi előadásai nem csak az erdélyi magyarokra tettek nagy hatást. A vendégszeretet, a határon túli honfitársakkal való találkozás, a közös éneklés mosolyt és könnyeket csalt a fellépő művészek arcára is. De ahogy a következő képkockákon is látszik, a megható pillanatok mellett bőven akadtak vidám percek is a Kárpát-Haza OperaTúra során, amely vállalkozás jövőre folytatódik. A Magyar Állami Operaház társulata február 5. és 25. között Délvidék, Várvidék, Felvidék és Kárpátalja nyolc városa felé veszi az irányt.

○ TARVILLO MAHILLO CARLOS, ROHONCZI VIKTÓRIA | Fotó: Nagy Attila

○ ISHIZAKI FUTABA, KIM MINJUNG | Fotó: Rákossy Péter

○ Fotó: Nagy Attila

○ Fotó: Nagy Attila

○ KÁLNYAI ZSÓFIA, FODOR BEATRIX, KRISZTA KINGA | Fotó: Nagy Attila

○ SZENNAI KÁLMÁN, CSOKAN VIVIEN | Fotó: Nagy Attila

○ PESEI ANITA TIFFANY | Fotó: Nagy Attila

○ BALGA GABRIELLA, KOLONITS KLÁRA, MIKLÓSA ERIKA | Fotó: Rákossy Péter

○ Fotó: Nagy Attila

○ POKHODNYKH ELLINA | Fotó: Nagy Attila

○ KERÉNYI MIKLÓS DÁVID, HANGYAI RITA | Fotó: Nagy Attila

Fotó: Weidinger Amelle

Fotó: Weidinger Amelle

Az Operaház korszerűsítése több turnéra is alkalmat ad. Ezek egyikeként a Magyar Állami Operaház Zenekarának tagjai szeptemberben Jordániába is eljutottak, ahol Andrea Bocelli világhírű tenor koncertjén működtek közre. A műsorban Bizet, Verdi, Puccini, Massenet művei, a meghívott szolisták között Elisa Balbo és Dima Bawab szopránénekesek nevei is szerepeltek. A Jerash városbeli Zeusz-templomnál rendezett hangverseny koncertmestere az Opera kötelékében dolgozó, tudását egykor Itzhak Perlman osztályában tökéletesítő Kállai Ernő volt.

Sivatagi kaland

Fotó: Weidinger Amelle

Változatok kereszteződésében

○ KELEMEN ZOLTÁN | Fotó: Csibi Szilvia

„A díszlet (Olekszandr Bilozub) remek: a bálterem hatalmas üvegfa a gótikus ablaksziluettekkel szép kontraszt a falanszter szerű falakkal. A temetési jelenetben briliáns a világítás. Nagy Viktória jelmeztervező érezhetően tobzódott a feladatban, s izgalmasan oldotta meg azt. (...) Molnár Levente nagy név, nagy hang, van benne ráció, hogy a kedvéért leporolják a Palló Imre-féle baritonváltozatot. (...) Melindával közös jelenete elementáris erejű, mély és megrázó. Komlói Ildikó megaláztatottságában is elegáns Gertrúdjá emberére akad Molnár Bánkjában, serceg közöttük a levegő, élvezet nézni-hallgatni a kettőst. (...) Szemere Zita Melindája egyszerűen csodálatos. Színészileg, hangilag egyaránt. Akkor is végigülném miatta a darabot, ha közben a háttérben a Liverpool 0–5-ös vereségét vetítenék a Manchester City ellen – és ennél szebbet egyetlen operaénekesről sem tudok mondani.”

(Csepelyi Adrienn, Népszava)

„Vidnyánszky határozottan, erős jelzésekkel exponálja a nagypolitika, a nemzetmentés-nemzetrontás meg a magánéleti dráma párhuzamosságát, elkülönülő tereit. A színpad közepén elhelyezett útjelző táblák közel azonos távolságra jelzik Gertrudis meráni hazáját meg Gácsországot, ahol a jó király, II. Endre hős csatán épp glóriát áraszt a nemzetére – szóval tőlünk minden messze van, mi pedig valahol az útkereszteződésben leledzünk. Bánk hamleti karaktere is egyértelművé válik, amint a Hazám, hazám éneklését egy koponyával a kezében indítja a honfiúi büszkeséget amúgy felvonásról felvonásra mind hangsúlyosabban kimutató Molnár. Amikor pedig Gertrudis meg a meráni udvaroncok legyilkolása után, a király érkezését követő nagy együttes során pár statiszta a háttérben nekilát a vér feltörléséhez, akkor mintha még némi irónia is felsejlene a rendezésben. (...) A Melindát alakító Szemere Zita produkciója

Több mint hatvan éve nem volt másoron a *Bánk bán* baritonverziója, amit anno Palló Imre vitt sikerre. Az Opera évadnyitó előadás-szériájában Molnár Levente és Szegedi Csaba lépett a legendás művész nyomdokaiba Vidnyánszky Attila, a Magyar Állami Operaház egykori főrendezőjének, a Nemzeti Színház jelenlegi igazgatójának rendezésében.

jelenlétben és hangban egyaránt maga volt a sugárzóan tiszta asszonyi sérülékenység. Komlói Ildikó testre szabottnak találta Gertrudis asszonyi-uralkodói fölényét, s a hangjával is sikerült meggyőzően gazdálkodnia. (...) Geiger Lajosnak (Biberach) jó, Bakonyi Marcellnek (II. Endre) egészen remek estéje volt szeptember 9-én. (...) Kocsár Balázs zene-kara ugyancsak a jobbik formáját hallatta, míg a Melindát kísérő viola d'amore-szólo immár hagyományosan a Bánk bán-előadások legpoétikusabb pillanatait kínálta a közönség számára.”

(László Ferenc, Magyar Narancs)

○ KOMLÓSI ILDIKÓ ÉS BALCZÓ PÉTER | Fotó: Csibi Szilvia

○ MOLNÁR LEVENTE | Fotó: Nagy Attila

„Felemelő volt, ahogy az előadás bevezetéseként a nézőtér fennhangon énekelte a Himnuszt.”

(Spangel Péter, Magyar Demokrata)

„Vidnyánszky Attila rendezése nagyon erős karakterekre épít: Molnár Levente, Komlói Ildikó, Haja Zsolt színészi játékkal és személyiségük kisugárzásával akár filmben is megállnák a helyüket (erről a produkció trailere alapján is meggyőződhetünk). (...) Az előadás látványvilága máskülönben is igen hangsúlyos (díszlet: Olekszandr Bilozub, jelmez: Nagy Viktória): kiemelkedő szerep jut a világításnak, amely igen tekintélyes megjelenést kölcsönöz a szereplőknek, és falra vetített árnyékaik is nagyon hatásosak. (...) A rendező kihasználta a lehetőséget, hogy a darab elsődleges cselekményének színre vitele mellett számos háttértörténettel ki is egészítse azt. Ezeknek egy része a mű irodalmi előzményeit hozza működésbe. (...)

Az eredeti változat az átdolgozotténál is nagyobb koloratúrkészségű Melindát igényel: valószínűleg ez motiválhatta a szereposztás kiötlőinek kissé meglepő

○ HORVÁTH ISTVÁN, RÖSER ORSOLYA HAJNALKA | Fotó: Pályi Zsófia

választásait. Ám Szemere Zita kiválóan bizonyult, puhán és szépen megfogott, kiváló magasságai és érzékeny, rebbenékeny karaktere élményt nyújtott. (...) Peturként mindkét általam látott előadáson Haja Zsoltot csodálhattuk meg, és ezt a kifejezést esetében szó szerint kell érteni. Úgy tűnik, a fiatal bariton kezd megérni a drámaibb szerepekre: bár már korábban is kóstolta őket, most éreztem csak igazán, hogy megugrotta a léceket. Bordalára sem hangerő, sem frázisformálás, sem intenzitás tekintetében nem lehetett panasz. És bár már esett szó róla, még egyszer kiemelném alakításának erejét: az énekes egyetlen szempillantással képes árnyalni a figurát, szerepfelfogásában Petur szélsőségbe hajló eltökéltsége egyfajta naiv idealizmusba vetett rendíthetetlen hitből táplálkozik. (...) A Magyar Állami Operaház Zenekarát Kocsár Balázs vezényelte; (...) ez a produkció kétségtelenül alapos, átgondolt betanítói munkáról és a darab mély megértéséről tanúskodott. Dicsérettel nyilatkozhatunk az énekkarról is: egységes, telt hangzásuk megadta jeleneteiknek azt a súlyt, amit a darab megkövetel.”

(Kondor Kata, Opera-világ.net)

„Tiborc, a veterán Kovács Kolossal, akit olyan jó újráltni és hallani. Kicsit hozza a régi időket, sompolyog a színpadon, öblösít, de ő az, az ő formátuma, hangja,

○ SZEGEDI CSABA | Fotó: Nagy Attila

○ BAKONYI MARCELL | Fotó: Csibi Szilvia

○ CSEH ANTAL, HORVÁTH ISTVÁN | Fotó: Pályi Zsófia

lénye. És ha végre tudjuk, kinek a pártján állunk, körül tudunk nézni a színpadon. (...) Molnár Levente belép, megszólal, és világos, hogy ő a főszereplő, annyira szép és tartalmas a hang, a szín, az erő.”

(Fáy Miklós, Élet és Irodalom)

„Molnár [Levente] hatalmas sikert aratott a premieren Bánk második felvonásbeli nagyjárával, amelyben hazája sorsán kesereg. Szemere Zita elbűvölően alakította Melindát, gyönyörű, lágyan szóló lírai hangjával és szívből jövő játékaival az örülési jelenetet az est másik fénypontjává tette – érdemes lesz erre az énekesre odafigyelni. (...) A produkció lelkesítő, élvezetes előadása volt egy olyan zenének, ami méltán megérdemelné, hogy valamilyen formában Magyarország határain túl is megismerjék.”

(Hugo Shirley, Bachtrack.com)

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Ott voltunk az egyik Bánk bán előadáson, de előtte az Operaház előtt végigültük a premiért, mert nem bírtunk a kíváncsiságunkkal. Remek volt!”

(Lajó Mária)

„Nagy élmény volt Molnár Leventét hallgatni a Bánk bánban!”

(Kovács M. Gréta)

„Láttam a produkciót, és csodálatos élményt jelentett!”

(Jajczay Ágnes)

„Nagyszerű, szép előadás volt, rég nem hallott vastappsal a Hazám, hazám című ária után. Csodálatos Melindát is láthatunk. Köszönet minden szereplőnek, és a kórusnak is ezért a kiváló évadnyitót!”

(Nagy Ilona)

Mozart kicsomagolva

A *Figaro házassága* utazóbőröndben is elférő kamaraváltozata két éve már bejárta az országot. A *Gördülő Opera* népszerű produkcióját idén ősszel az Erkel Színház nagyszínpadán bontották ki, azaz elkészült Hábetler András rendezésének nagyszínpadi változata. A Köteles Géza zenei vezetésével létrejött előadás ezúttal az *OperaKaland* részeként keltett feltűnést.

○ MESTER VIKTÓRIA, BUCSI ANNAMÁRIA, FARKASRÉTI MÁRIA, KESZEI BORI, KOVÁCS ISTVÁN, FODOR BEATRIX | Fotó: Nagy Attila

○ HEITER MELINDA, MIKSCH ADRIENN | Fotó: Rákossy Péter

„A dalszínház az OperaKaland sorozat keretében ezúttal Mozart remekművét, a *Figaro házasságát* tűzte műsorra. A célnak, hogy a fiatalokkal megkedveltessék az opera műfaját, ez az előadás nagyrészt meg is felel, pörgő, életteli, szellemes. (...) A szereplők közti viszonyrendszerek jól kidolgozottak, az énekesek nagy kedvvel, operai manírok nélkül mozognak a színpadon. Kiemelkedik Geiger Lajos grófja, Molnár Ágnes Susannája és Miksch Adrienn hangilag is árnyaltan formált grófnéja, aki második áriájának diszkós hangzásúra (!) átírt, gyors szakaszától magára talál, és a további események irányítója lesz. A modern hangszerezés – ami a híres *Figaro-áriát* (Bakonyi Marcell közönséget is megénekelgető előadásában) sem kímélte – a fiataloknál szemmel láthatóan nagy sikert aratott.”
(Jánosi Ildikó, Magyar Demokrata)

○ MOLNÁR ÁGNES, BAKONYI MARCELL, MIKSCH ADRIENN
Fotó: Rákossy Péter

○ MESTER VIKTÓRIA, KESZEI BORI | Fotó: Nagy Attila

„A gyakrabban operába járóknak talán kissé szokatlannak tűnhet ez az újfajta rendezés, előadásmód. A nem hagyományos értelemben tervezett előadásba aktívan bevonták a nézőket. Az opera ismertebb részeit együtt énekeltek a művészekkel és a negyedik felvonás végén a vállalkozó kedvű diákokat színpadra szólították. A mozarti muzika újszerű bemutatása lehetőséget teremtett e komoly műfaj megismertetéséhez és megkedveltetéséhez.”
(Árki Attila, Teol.hu)

○ CSER KRISZTIÁN
Fotó: Nagy Attila

○ CSER KRISZTIÁN, MEGYESI ZOLTÁN, FARKASRÉTI MÁRIA, KOVÁCS ISTVÁN, SZVÉTEK LÁSZLÓ, BUCSI ANNAMÁRIA
Fotó: Nagy Attila

○ BALATONI ÉVA, RÁCZ ISTVÁN | Fotó: Nagy Attila

○ BEÖTHY-KISS LÁSZLÓ, BALATONI ÉVA, KÁLDI KISS ANDRÁS, PALERDI ANDRÁS, SZABÓKI TÜNDE, WIERDL ESZTER, HÁBETLER ANDRÁS
Fotó: Nagy Attila

A királynő visszatért

„Ha nincs Wagner, Meyerbeer talán a legnagyobb operaszerzővé vált volna” – nyilatkozta Oliver von Dohnányi karmester, A hugenották premierje kapcsán. Az ifjú Wagner nagy csodálója volt a francia nagyoperák komponistájának, és e kapcsolódás okán a több mint nyolcvan éve nem játszott mű „A Ring gyűrűi” címet viselő évadban ismét az Opera repertoárjára került. A darab másik aktualitását a reformáció kezdetének 500. évfordulója jelentette.

○ BONCSÉR GERGELY, KOLONITS KLÁRA | Fotó: Csibi Szilvia

„Amit Kolonits Klára Valois Margit szerepében művel a második felvonás elején, nem szimplán világszínvonal. Ha futballista volna, azt mondanám: mesterhármast, de úgy, hogy az első sarokkal, a másodikat félpályáról, a harmadikat meg ollózza szerezte. Olyan könnyed rugalmassággal frazíroz, olyan éteri tisztasággal énekel, hogy az Erkel Színházban megáll az idő. A reakció mi is lehetne: harsány bravózás és hosszú, nyíltszíni vastaps. (...) Kolonits kimagaslik a mezőnyből, de csodás jeleket mutat Valentine szerepében Létay Kiss Gabriellának is: hangja telt, meleg, alakítása pedig szépen nyílik ki az ötödik felvonás második képére.”

(Csepelyi Adrienn, Népszava)

„Urbain, a királynő apródja igen kényes és rettentően nehéz szövegét Balga Gabriella általam még sosem tapasztalt virtuozitással és szellemes játékkal abszolválta. (...) Az est legfőbb meglepetését Boncsér Gergely szolgáltatta, aki tán még sosem kapott ilyen testhez álló szöveget. A könnyített tenorhang akadálytalanul szórta a magasságokat. (...) Az Énekkar és Zenekar dicséretesen és főleg lelkesen oldotta meg a feladatát.”

(Zéta, Momus.hu)

„Bretz Gábor (...) mindig erőteljes jelenléte és színpadi intelligenciája most is imponálóan markáns figurát teremtett. Haja Zsolt derekasan teljesítette Nevers gróf kevéssé

○ LÁSZLÓ BOLDIZSÁR, GÁBOR GEZA | Fotó: Csibi Szilvia

hálás szerepét, míg Balga Gabriella most valósággal kiugrott a királynői apród szerepében.”

(László Ferenc, Magyar Narancs)

„Kolonits Klára Valois Margitként lebilincselő alakítást nyújtott. Légiesen könnyed belépő áriájában áttetsző, de semmi esetre sem súlytalan koloratúrával énekelt, amiért (tegyük hozzá, jogosan) ünnepelte őt a közönség. (...) A kisebb szerepeket is a legjobban osztották ki. A Magyar Állami Operaház művészei megfeleltek a nehéz mű kihívásainak, Meyerbeer zenéje pedig magával ragadó.”

(Stefan Schmöe, Online Musik Magazin)

„A díszletek folyton váltakoznak a kort idéző színpadméretű litográfiák között, amelyek különböző mélységekbe ereszkednek le, a hatalmas betűk pedig a felvonások meghatározó hangulatát jelképezik. (...) Mindkét típusú megoldás megnyerő, a korhű jelmezek is nagyszerűek, jól érzékeltetve a különbséget a fehérrel viselő élvhajhász katolikusok és a feketebe öltözött szigorú protestánsok között. (...) Az opera szereplői nagyszerű színészi játékkal, csodálatos énekléssel haladtak a jó hangulatú, könnyed elsőtől az ötödik felvonás valódi borzalmi és a megbánás felé. S ez az, amiről Meyerbeer műve szól.”

(David Karlin, Bachtrack.com)

„Oliver von Dohnányi karmester állt a Magyar Állami Operaház Zenekarának élén, és meglehetősen nagy szuverenitást tanúsított Meyerbeer zenéjének interpretációjában. Ez az opera különösen nagy követelményeket támaszt a nagy kórusjeleket, valamint a szólisták koordinációjában, és Dohnányi nem csak itt mutatta meg tudását: igen érzékenyen közelítette meg az énekeseket, akiknek legtöbbször énekelték ezeket a szerepeket.”

(Klaus Billand, Der neue Merker)

BONCSÉR GERGELY, LÉTAY KISS GABRIELLA | Fotó: Csibi Szilvia

„A Magyar Állami Operaház szép Erkel Színházában állította színpadra Szikora János Giacomo Meyerbeer ötfelvonásos darabját, A hugenottákat, érthető, mégis egyszerű rendezésben. (...) Elmondható, hogy a bemutató estéje kiváló premier volt, mivel Kolonits Klára a királyné szerepét lágy, még a drámai részekben is szelíd szoprán hangjával és a legatók megfelelő tagolásával formálta meg; a lassú részeket finom érzékkel és kifejezéssel, az ékes és csillogó művet szép, választékos énekkultúrával teljesítette.”

(Rolf Fath, Opera Lounge)

„Kovács Yvette Alida lenyűgöző jelmezeket tervezett. (...) A szereplők egyetlen díszletem, egy festett vászon előtt mozognak. Az egészet igen szép világítás emeli ki Szikora János eredeti megoldásokat mutató, józanul megvalósított rendezésében. Tehát egy szép előadást láthattunk, amely egyszerre volt fényűző (a jelmezek miatt) és mértéktartó (a díszlet által). (...) Az előadókat két női főszereplő dominálta. Először is: Navarra királynője (Valois Margit) szerepében a káprázatos – és kelőképp ünnepelte – Kolonits Klára. A rendkívül nehéz és veszélyes futamokkal teli szólammal a koloratúrszoprán csodálatra méltón boldogult, és a tőle megszokott

világossággal és tisztasággal formált meg egy olyan szólamot, ami tökéletesen illik hozzá. Dicséret illeti továbbá Valentine-t, akinek a szerepét Létay Kiss Gabriella frissen és gyöngéden alakítja.”

(Pierre Waline, Journal Francophone de Budapest)

Az Opera Reformáció500 programjai között szerepelt Verdi *Stiffelio* című operájának koncertszerű előadása is, amelyről David Karlin, a Bachtrack.com kritikusa így írt: „Az előadók általában jól teljesítettek, de leginkább Cser Krisztián érdemi meg a dicséretet, aki Jorg tiszteletest alakította. Az első megszólalásánál azonnal kihúztam magam ültömben: hatalmas ereje van hangjának, tisztán, feszesen éneklő a frázisokat, így minden sor lenyűgöző. (...)

Christian Badea nagyon jó pillanatokat csalt ki a zenekarból, a nyitány magával ragadó pizzicatóitól és az azt követő elképesztő cantabile trombitaszólótól kezdve néhány jellemző drámai momentumon át a második felvonás egészen megindító vallásos koráljaiig.”

○ RÖSER ORSOLYA HAJNALKA, KRISZTA KINGA | Fotó: Nagy Attila

Nevető perfekció

○ FELMÉRY LILI, MAJOROS BALÁZS | Fotó: Nagy Attila

„Nem vagyok romantikus alkat, így nem is készítek romantikus balettet. Az összes koreográfiámban a férfi és nő közti egyensúlyra törekszem, mindig 50-50%-ban” – nyilatkozta a világhírű koreográfus, Hans van Manen. A sminccsettel és a fényképezőgéppel is mesterien bánó, precizitásáról is ismert alkotó három művét még januárban is megcsodálhatják a tánc szerelmesei a *LOL* című balettetek alkalmával.

○ SAKISSOVA KARINA, LEBLANC GERGELY, KERÉNYI MIKLÓS DÁVID, POKHODNYKH ELLINA | Fotó: Nagy Attila

○ SARKISSOVA KARINA, LEBLANC GERGELY | Fotó: Nagy Attila

○ KEKALO YURII, TANYKPAYEVA ALIYA | Fotó: Nagy Attila

○ MYASNIKOV BORIS, GOLOVYNA YULIYA, KERÉNYI MIKLÓS DÁVID, POKHODNYKH ELLINA | Fotó: Csibi Szilvia

„Papíron van Manen északi mértéktelensége és kifinomult kifejezőmódja tökéletesen illik Budapest előkelő, monumentális légköréhez. Közben azért több is van a koreográfus stílusában, mint acélos elegancia: a hangulat időnként irányt vált. Amikor az udvarias, száraz humor éles szarkazmussá válik, abban a pillanatban az elfojtott erotikus feszültség már nem játék többé. (...)

Tanykpayeva megszelídítette a lángot a jég alatt. Erőtéljes tánca – pontos lábemelései és elegáns kézmozdulatai – lenyűgözték a közönséget. Kekalo, letűnt korok klasszikus ideálja, apollói színezettel gazdagította a balettet. Az összhatás lenyűgöző volt. (...) A *Black Cake* szarkasztikus humora, modern kifejezőmódja, illetve a párok jó és rossz pillanatainak ábrázolása hab volt a háromrészes előadás tortáján. Tanykpayeva Aliya új jelmezben (csillámló estélyi ruhában) és új partnerrel (Timofeev Dmitryvel) ismét vitte a pálmát. S mikor a táncosok pezsgővel a kezükben tettetett részegséggel üdvözölték a közönséget, a *Black Cake* igencsak helyénvaló köszöntése volt a bemutatónak.”
(Jade Larine, Bachtrack.com)

A *Trois Gnessiennes* kifejezetten a magyar születésű Aradi Máriának készült, ezért nem meglepő, hogy ez nyitotta az estét. A darab rideg tónusa érdekes visszhangra lelt a fekete hajjú, elbűvölő Tanykpayeva Aliya és Kekalo Iurii kettősében. Keleti vonásaival és átható, sötét szemeivel

○ D'AMICO PIERPAOLO, MAJOROS BALÁZS, TANYKPAYEVA ALIYA, TIMOFEEV DMITRY, KRUPP ANNA, KOVÁCS NOEL, FÖLDI LEA | Fotó: Nagy Attila

Minden a balettel kezdődött

Korniss Péter, a magyar fotográfia meghatározó alakja idén ünnepelte nyolcvanadik születésnapját. A Kossuth-díjas és Pulitzer-émlékdíjas fotográfusnak a hazai táncfotográfia területén végzett munkája is jelentős. Az alábbi beszélgetésből nemcsak egy páratlan pályáiv rajzolódik ki, hanem az Opera vizuális kommunikációját érintő, alkotóként megfogalmazott, markáns vélemény is. *Várhegyi András*

Fotó: Emmer László

Hogyan került kapcsolatba a táncfotográfiával?

A Budapesti Fényképész Szövetkezet riport osztályán kezdtem a pályámat 1958-ban segéd munkásként, ahol időnként kaptam egy-egy könnyebb fényképészfeladatot is. Egyik alkalommal engem küldtek ki az Operaházba egy balettvizsgára, mert minden kollégám lebetegedett. „Te hétvégenként úgyis készítesz sportfotókat, itt is ugrálnak, ott is ugrálnak” – mondta némi gúnyjal az akkori főnököm. Azt se tudtam, mi fán terem a balett. Az Állami Balett Intézet akkori igazgatója Lőrinc György volt, aki később az Operaház balettgyűjtését is vezette. Odaléptem elé, bemutatkoztam és a segítségét kértem. Szigorú, merev ember volt, de nagyon készségesen állt a rendelkezésemre, és végül olyannyira jól sikerült a közös munka, hogy később felkért, hogy az intézmény évfordulójára tervezett kötethez is én készítsem a fényképeket. A könyv *A balettművészet felé* címmel jelent meg 1961-ben, a címlapon Csarnóy Katalin látható. A balettnövendékekkel később is volt alkalmam együttműködni, az egyik első, tükör előtti, beállítási képet Esztergályos Cecíliáról készítettem egy, *A hattyúk tavában* látható pózban, ami megjelent a *Muzsika* című lapban is. Ezt a képanyagot látta meg a Bihari János Táncgyűjtés vezetője, Novák Ferenc, aki eldöntötte, hogy velem akar dolgozni. Másnap bement a Fényképész Szövetkezet szerkesztőségébe, ahol azt az információt kapta, hogy a tartalékos katonai szolgálatom miatt pár hónapig nem tartózkodom bent, különben is csak segéd munkás vagyok, inkább egy rendes fényképészt javasolnának helyettem. Novák „Tata” azt mondta, köszöni, de ő inkább megvár. Így is történt, és ebből bontakozott ki aztán a néptáncfotózás, majd az erdélyi körút és egy máig tartó szoros

barátság. Ezekből az élményekből is felbukkan pár a Magyar Nemzeti Galériában január 7-ig látható, *Folyamatos emlékezet* című kiállításomon.

Hogyan sajátította el a balett fotózásához szükséges ismereteket, és miben áll ezeknek a lényege?

Megtanultam, amit meg lehetett. Figyeltem a balettmestereket, megismertem a szakkifejezéseket, rájöttem, hogyan lehet előnyösen fényképezni a táncosokat. A pózokban, a test klasszikusan megkomponált, szoborszerűen tökéletes formáiban ott sűrűsödik a balett minden szépsége. Ha ezeket jó pillanatban és jó szögből fényképezzük, létrejön a táncművészet és a fotográfia sikeres találkozása. Akkoriban persze másképp zajlott a színpadi fotózás, mint ma. Nem a nézőtérrel fényképeztünk a próba alatt, hanem egy-egy jelenet végén fölmehtünk a pódiumra, ahol a táncosok újra beálltak nekünk a megfelelő pozíciókba, hogy lefotózhassuk őket. Elmélyültebb munka volt, amely során a művészeket is jobban megismerhettük. Így alakulhattak ki barátságaim a korszak olyan vezető táncosaival, mint Róna Viktor vagy Orosz Adél. Máig őrzöm magamban azt a tiszteletet, amit a táncosok iránt érzek. Az a végtelen alázat, hallatlanul kemény munka, a fájdalom tűrése és a mindent legyőző akarat, amivel dolgoznak, számomra mindig is példaértékű volt.

A Pécsi Balett indulását is megörökíthette.

Eck Imre, a Pécsi Balett alapítója hívott meg fotózni, rendszeresen följött értem a Trabantjával és levitt Pécsre, ahol egy-egy délutánon, estén keresztül dolgozhattam a táncosokkal. Ez így ment egy éven át. Különleges megtiszteltetés volt, és olyan csodálatos koreográfiákat örökíthettem meg, mint

Az iszonyat balladája, az *Oly korban életem* vagy a *Pókháló*. Később, amikor már országosan is ismertté váltak, sokan fotózták az előadásait, s ezzel az én kiváltságos helyzetem is megszűnt a társulatnál.

A Magyar Állami Operaházhoz milyen élmények fűzik?

Mindmáig hűséges maradtam a baletthez és az operához. Harminc éven át dolgoztam a *Nők Lapjánál*, és ami ebben az időszakban az Opera előadásairól megjelent, azt mind én fotóztam. De fényképezőgép nélkül is szívesen jártam és járok most is az Andrássy úti Ybl-palotába, mert nagyon a szívemhez nőttek a zenedrámák – különösen Wagner művei – és természetesen a balett is. Az egyik legutóbbi meghatározó élményem Jiří Kylián *Falling Angels* és *Etűdök* című koreográfiája volt, amit Hollandiában is megnéztem, olyan nagy hatással volt rám.

Fotográfusként hogyan ítéli meg az Opera jelenlegi arculatát és vizuális kommunikációját?

A balett-társulatról készült táncfotó-plakátok és kiadványok annyira tetszenek, hogy viccesen azt is mondhatnám, megesz a sárga irigység, hogy nem én készítettem őket! Emmer László és Gács Tamás munkáját, amit a Magyar Nemzeti Balett számára végeznek, rendkívül nagyra becsülöm, pontosan azért, mert tudom, milyen hatalmas precíziót és a téma beható ismeretét igényli egy-egy ilyen fotó megalkotása. Érződik, hogy a fotózás során megvolt az összhang a táncosok és a fotográfus között. Fantasztikus, hogy az Opera megteremtette ennek a lehetőségét, és azóta is nagy becsben tartom ezeket a prospektusokat. ○

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

THE GERSHWINS[©] PORGY ÉS BESS[©]

Írta George Gershwin, DuBose és Dorothy Heyward és Ira Gershwin

Opera három felvonásban, angol nyelven, magyar és angol felirattal

Rendező ▶ Almási-Tóth András
Jelmeztervező ▶ Lisztopád Krisztina
Mebízott karigazgató ▶ Csiki Gábor

Díszlettervező ▶ Sebastian Hannak
Koreográfus ▶ Barta Dóra

Karmester ▶ Dénes István

Bemutató ▶ 2018. január 27., Erkel Színház | További előadások ▶ 2018. január 28., február 1., 8.

George and Ira Gershwin[©] zeneművének előadását az egész világra érvényes szerzői jogai alapján a Gershwin család engedélyezte.
A PORGY AND BESS[©] előadás a TAMS-WITMARK MUSIC LIBRARY, INC. céggel (560 Lexington Avenue, New York, New York 10022) kötött megállapodás alapján jött létre.
A „GERSHWIN” a Gershwin Enterprise bejegyzett védjegye és szolgáltatási védjegye. A „PORGY AND BESS” a Porgy and Bess Enterprise bejegyzett védjegye és szolgáltatási védjegye.

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

2017
18

december
január

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

ERKEL

2017. december 1., 3. **Traviata** | Giuseppe Verdi

2017. december 2., 3., 6., 7.,
8., 10., 13., 16., 22., 23., 24.,
25., 26., 28., 30., 31. **A diótörő** | Wayne Eagling / Solymosi Tamás /
Pjotr Iljics Csajkovszkij

2017. december 9.,
2018. január 27. **Zenekari hangversenyek – Kamarazenei koncertek**

2017. december 9., 10., 12.,
14., 19. **JANCSI ÉS JULISKA** | ENGELBERT HUMPERDINCK

2017. december 15. **Bohém kiskarácsony**

2017. december 15., 17., 20.,
25., 27. **Bohémélet** | Giacomo Puccini

2017. december 29. **Andrea Chénier** | Umberto Giordano

2018. január 1. **ÚJÉV AZ ERKELBEN**

2018. január 3., 4., 5., 6., 7. **A cigánybáró** | Jff. Johann Strauss

2018. január 12. **A vámpír** | Heinrich Marschner

2018. január 13. **Béla futása** | Ruzitska József / **Pikkó hertzeg** | Orbán György

2018. január 14. **OBERON** | CARL MARIA VON WEBER

2018. január 18., 19., 20.,
21., 25., 26. **Tosca** | Giacomo Puccini

2018. január 20., 21. **Pomádé király új ruhája** | Ránki György

2018. január 28. **Mesélő muzsika**

MÜPA - FESZTIVÁL SZÍNHÁZ

2018. január 20., 21., 26., 28. **LOL (Trois Gnossiennes, 5 tangó, Black Cake)**
Hans van Manen

MÜPA - BARTÓK BÉLA NEMZETI HANGVERSENYTEREM

2018. január 29. **Otello** | Giuseppe Verdi

2018. január 30. **Az árnyék nélküli asszony** | Richard Strauss

2018. január 31. **Turandot** | Giacomo Puccini

2018. FEBRUÁR 10.

RING

ESTÉLY

ALEKSANDRA
KURZAK

ROBERTO
ALAGNA

OPERA
MÁGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

ERKEL
SZÍNHÁZ
THEATRE

JEGYVÁSÁRLÁS, INFORMÁCIÓ:
+36 30 438 8610 · ESTELY@OPERA.HU
WWW.ESTELY.HU